

Finanšu izlūkošanas dienests

Vaļņu iela 28, Rīga, LV-1050; tel. +371 67044430; e-pasts: fid@fid.gov.lv; www.fid.gov.lv

ZIŅOJUMU SNIEGŠANA PAR AIZDOMĪGIEM DARĪJUMIEM UN ATTURĒŠANĀS NO DARĪJUMU VEIKŠANAS

VADLĪNIJAS

2. papildinātā redakcija

2023

Saturs

Kopsavilkums	3
Ievads	4
Aizdomīga darījuma ziņojuma būtība	5
Aizdomīga darījuma identificēšana un izvērtēšana	6
NILL, TF un PF tipoloģijas un pazīmes	6
Aizdomīga darījuma ziņojuma saturs	8
Aizdomīga darījuma ziņojuma iesniegšana	9
Atturēšanās no darījuma veikšanas	11
Sadarbības koordinācijas grupas sasaukšana	13
Aizdomīgu darījumu ziņojumu piemēri un analīze	14
Atturēšanās ziņojumu piemēri un analīze	16
Ziņojuma sniegšana par starptautisko un nacionālo sankciju pārkāpšanu vai apiešanu	18
Ziņošanas kārtība par ES dalībvalstu vai NATO dalībvalstu noteikto sankciju apiešanu un pārkāpšanu ..	26
Ziņojuma sniegšana par aizdomīgu darījumu, kas saistīts ar krāpšanu	27
Izmantoto saīsinājumu saraksts	29

Kopsavilkums

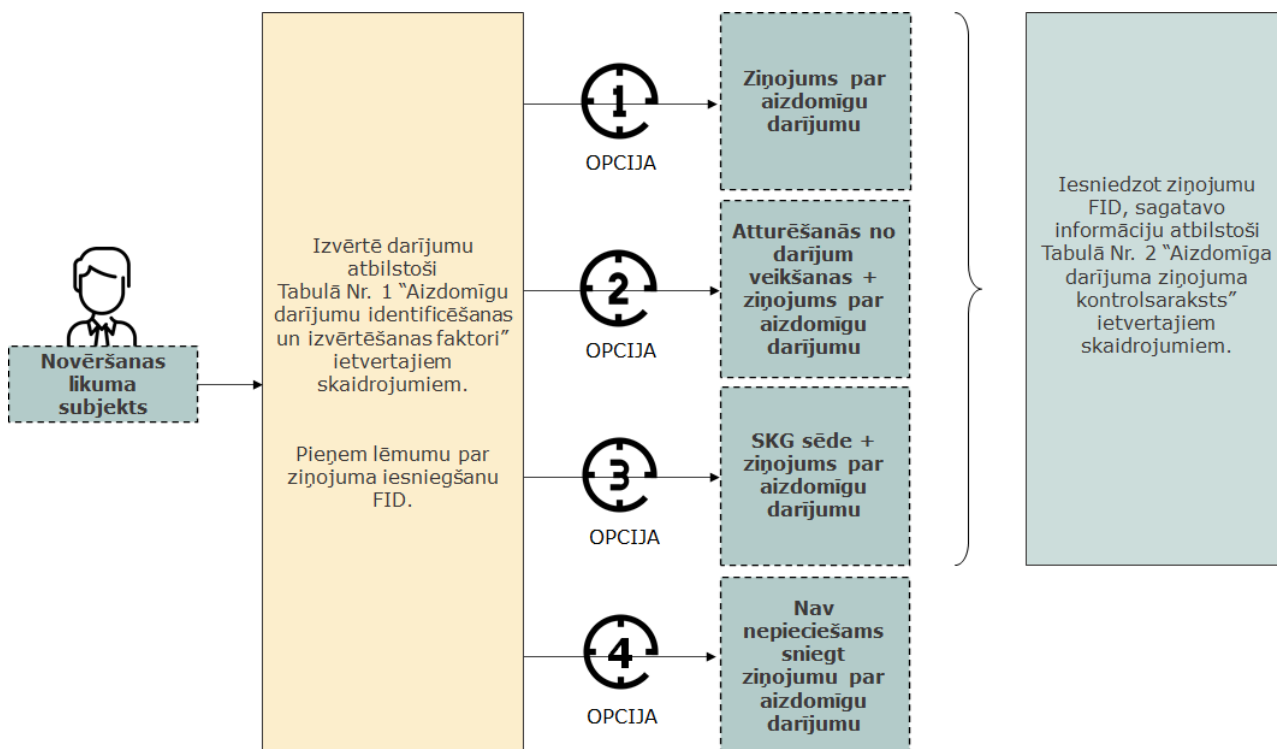
Katrs Finanšu izlūkošanas dienestā laicīgi un atbilstošā kvalitātē iesniegts Novēršanas likuma subjekta ziņojums par aizdomīgu darījumu ir vērtīgs un nereti ir pirmais signāls, lai uzsāktu darbības NILL, TF un PF vai šo darbību mēģinājuma, vai cita ar to saistīta noziedzīga nodarījuma novēršanai, atklāšanai, kriminālprocesa uzsākšanai un iztiesāšanai, tādējādi veicinot Latvijas finanšu sistēmas drošību.

Finanšu izlūkošanas dienests publicējis šīs vadlīnijas vienlaicīgi ar Novēršanas likuma grozījumiem, kas stājās spēkā 2021. gada 1. oktobrī (attiecībā uz Novēršanas likuma papildināšanu ar IV² nodaļu). Vadlīnijās detalizēti skaidrots, kādos gadījumos: (1) sniedzams ziņojums par aizdomīgu darījumu;¹ nepieciešams atturēties no darījuma veikšanas Novēršanas likuma 32. panta kārtībā;² pirms ziņojuma iesniegšanas ieteicams izvērtēt nepieciešamību iniciēt Novēršanas likumā paredzēto sadarbības koordinācijas grupas sanāksmi,³ kā arī sniegti gan kvalitatīvu, gan nekvalitatīvu Finanšu izlūkošanas dienestā saņemtu ziņojumu piemēri.

2023. gada sākumā izstrādāta šo vadlīniju 2. papildinātā redakcija, risinot izaicinājumus tādu darījumu ziņošanā, kuros identificētas aizdomas par krāpšanu, kā arī adresējot aktualitātes ziņošanā par starptautisko un nacionālo sankciju pārkāpšanu un apiešanu. Vadlīnijas izstrādātas, ievērojot kompetento institūciju, t.i. Valsts drošības dienesta, Ārlietu ministrijas, , Latvijas Bankas⁴ un Biedrības "Latvijas Finanšu nozares asociācija" viedokli un ieteikumus.

Vadlīniju nodaļā "Ziņojuma sniegšana par aizdomīgu darījumu, kas saistīts ar krāpšanu" izklāstītā ziņošanas kārtība iegūst aktualitāti 2023. gada 1. aprīlī, paredzot pārejas periodu jaunās ziņošanas metodes, par ko vienojušās kompetentās institūcijas,⁵ ieviešanai. Pārējie vadlīniju ieteikumi uzskatāmi par aktuāliem pēc to publicēšanas Finanšu izlūkošanas dienesta tīmekļa vietnē.

Vizualizācijā sniegts šo vadlīniju saturs koncentrētā un viegli pārskatāmā veidā, sniedzot kopsavilkumu par būtiskāko, lai Novēršanas likuma subjektiem atvieglotu ziņošanu par aizdomīgiem darījumiem Finanšu izlūkošanas dienestam:

¹ Novēršanas likuma 31.⁴ panta pirmās daļas 2. punkts.

² Novēršanas likuma 32. panta pirmā daļa.

³ Novēršanas likuma 55. panta otrā daļa.

⁴ Sākot ar 2023. gada 1. janvāri Finanšu un kapitāla tirgus komisija ir integrēta Latvijas Bankā un saskaņā ar Latvijas Bankas likuma pārejas noteikumu 4. punktu Latvijas Banka ir Komisijas mantas, finanšu līdzekļu, tiesību un saistību pārņēmēja.

⁵ Finanšu izlūkošanas dienests un Latvijas Banka.

Ievads

Finanšu izlūkošanas dienesta loma NILL, TF un PF novēršanas un apkarošanas jomā skaidrota starptautiskajās rekomendācijās un arī nostiprināta nacionālajā normatīvajā regulējumā, īpaši uzsverot tā funkcijas un nozīmi informācijas aprītē un analizē.

FATF 29. rekomendācijā noteikts, ka valstī izveidots Finanšu izlūkošanas dienests ir centrālā iestāde šādas informācijas saņemšanai un analīzei: (1) ziņojumi par aizdomīgiem darījumiem; (2) cita informācija par NILL un TF, kā arī informācija par ar NILL saistītajiem predikatīvajiem noziedzīgajiem nodarījumiem. Minētajā rekomendācijā arī noteikts, ka Finanšu izlūkošanas dienestam jānodrošina iespēja iegūt papildu informāciju no ziņotājiestādēm, kā arī savlaicīgi piekļūt finanšu, administratīvajai un tiesībsargības informācijai, lai Finanšu izlūkošanas dienests varētu kvalitatīvi veikt tam noteiktās funkcijas.⁶

Atbilstoši FATF standartam Novēršanas likumā nostiprināts, ka Finanšu izlūkošanas dienests ir vadošā iestāde, kuras mērķis ir novērst iespēju izmantot Latvijas Republikas finanšu sistēmu NILL, TF un PF.⁷ Finanšu izlūkošanas dienests ir iestāde, kas veic aizdomīgu darījumu un citas saņemtās informācijas kontroli un iegūst, saņem, reģistrē, apstrādā, apkopo, uzglabā, analizē un sniedz izmeklēšanas iestādēm, prokuratūrai un tiesai informāciju, kuru var izmantot NILL, TF un PF vai šo darbību mēģinājuma, vai cita ar to saistīta noziedzīga nodarījuma novēršanai, atklāšanai, pirmstiesas kriminālprocesam vai iztiesāšanai.⁸ Novēršanas likuma subjektiem ir pienākums ziņot Finanšu izlūkošanas dienestam par katru aizdomīgu darījumu un Novēršanas likumā noteiktos gadījumos atturēties no darījuma veikšanas.⁹ Aizdomīgu darījumu atklāšanas un ziņošanas kārtību Novēršanas likuma subjektiem ir jāparedz savās iekšējās kontroles sistēmās.¹⁰

Ņemot vērā Finanšu izlūkošanas dienesta lomu NILL, TF un PF novēršanā un apkarošanā, katrs ziņojums par aizdomīgu darījumu, kas laicīgi un atbilstošā kvalitātē tiek iesniegts Finanšu izlūkošanas dienestam, ir vērtīgs un tiek analizēts, ievērojot normatīvajā regulējumā noteikto procedūru un termiņus, kas sekmē finanšu noziegumu atklāšanu, tādējādi stiprinot Latvijas finanšu sistēmas drošību.

Ievērojot to, ka ikviens aizdomīgs darījums, pat ja tas atbilst kādai zināmai NILL, TF vai PF tipoloģijai, var ietvert unikālas iezīmes, Novēršanas likuma subjektam katru aizdomīgu darījumu nepieciešams vērtēt individuāli, ņemot vērā pieejamo informāciju par klientu un darījumu, kā arī Novēršanas likuma subjekta rīcībā esošos izpētes materiālus.

Ņemot vērā minēto, šīs vadlīnijas ir izstrādātas ar mērķi veicināt vienotu izpratni par aizdomīgu darījumu ziņojumu iesniegšanu, kā arī skaidrot Novēršanas likumā noteikto ziņošanas pienākumu un atšķirības ziņojumu iesniegšanā, tajā skaitā sniedzot praktiskus piemērus. Būtiski uzsvērt, ka šīs vadlīnijas nav attiecināmas uz sliekšņa deklarācijas iesniegšanu. Šajās vadlīnijās tiek skaidrots, kādos gadījumos:

- 1) sniedzams ziņojums par aizdomīgu darījumu;¹¹
- 2) nepieciešams atturēties no darījuma veikšanas Novēršanas likuma 32. panta kārtībā;¹²
- 3) pirms ziņojuma iesniegšanas ieteicams izvērtēt nepieciešamību iniciēt Novēršanas likumā paredzēto sadarbības koordinācijas grupas sanākumi.¹³

Būtiski norādīt, ka šīs vadlīnijas 2023. gada sākumā papildinātas, iekļaujot trīs papildus nodaļas:

- "Ziņojuma sniegšana par starptautisko un nacionālo sankciju pārkāpšanu vai apiešanu";
- "Ziņošanas kārtība par ES vai NATO dalībvalstu noteikto sankciju apiešanu un pārkāpšanu";
- "Ziņojuma sniegšana par aizdomīgu darījumu, kas saistīts ar krāpšanu.

Tāpat papildināta vadlīniju nodaļa "Aizdomīga darījuma ziņojuma iesniegšana", iekļaujot 7.1. punktu.

⁶ FATF: Recommendation 29: Financial Intelligence Units. Available: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/FATF%20Recommendations%202012.pdf>.

⁷ Novēršanas likuma 50. panta otrā daļa.

⁸ Novēršanas likuma 50. panta pirmā daļa.

⁹ Novēršanas likuma 3.1 pantā noteikts, ka arī citām personām, kas nav Novēršanas likuma subjekti, ir pienākums ziņot Finanšu izlūkošanas dienestam.

¹⁰ Novēršanas likuma 7. panta pirmās daļas 5. un 6. punkts.

¹¹ Novēršanas likuma 31.4 panta pirmās daļas 2. punkts.

¹² Novēršanas likuma 32. panta pirmā daļa.

¹³ Novēršanas likuma 55. panta otrā daļa.

Aizdomīga darījuma ziņojuma būtība

1. Saskaņā ar Novēršanas likumu aizdomīgs darījums ir darījums vai darbība, kas rada aizdomas, ka tajā iesaistītie līdzekļi ir tieši vai netieši iegūti noziedzīga nodarījuma rezultātā vai saistīti ar TF un PF vai šādu darbību mēģinājumu.¹⁴
2. Kvalitatīvs un savlaicīgi iesniegts Novēršanas likuma subjekta ziņojums par aizdomīgu darījumu dod ne tikai iespēju Finanšu izlūkošanas dienestam savlaicīgi uzsākt vai pilnvērtīgi turpināt izpēti saistībā ar NILL, TF un PF darbībām, šo darbību mēģinājumu, vai citiem saistītiem noziedzīgiem nodarījumiem, bet arī spēj novērst iespēju izmantot Latvijas Republikas finanšu sistēmu NILL, TF un PF.
3. Ziņojumā par aizdomīgu darījumu iekļauto informāciju (ziņojumā obligāti iekļaujamo informāciju,¹⁵ Novēršanas likuma subjekta veiktās izpētes un analīzes rezultātā iegūto informāciju) Finanšu izlūkošanas dienests izmanto Novēršanas likumā noteiktiem mērķiem, tai skaitā:
  - 3.1. kā pamatu finanšu izlūkošanai, kā ietvaros tiek pārbaudīta versija par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, nolūkā lemt jautājumu par informācijas nosūtīšanu izmeklēšanas iestādēm, prokuratūrai vai tiesai;¹⁶
  - 3.2. informācijas sniegšanai Kompetentajām iestādēm;¹⁷
  - 3.3. atbildēs uz Latvijas Kompetento iestāžu vai ārvalstu analogo dienestu pieprasījumiem;¹⁸
  - 3.4. stratēģiskas analīzes veikšanai.¹⁹

¹⁴ Novēršanas likuma 1. panta 17. punkts.

¹⁵ Detalizēta informācijas sniegta Tabulā Nr.2 "Aizdomīga darījuma ziņojuma saturs".

¹⁶ Novēršanas likuma 55. panta pirmā daļa.

¹⁷ Novēršanas likuma 55. panta 1¹ daļa.

¹⁸ Novēršanas likuma 56. panta pirmā daļa un 62. panta pirmā daļa.

¹⁹ Novēršanas likuma 51. panta pirmās daļas 4. punkts.

Aizdomīga darījuma identificēšana un izvērtēšana

4. Pirms aizdomīga darījuma ziņojuma iesniegšanas Novēršanas likuma subjektam ir jāveic:
  - 4.1. aizdomīgā darījuma (fakta) identificēšana (piemēram, konstatējot NILL, TF un PF riska indikatorus un/vai tipoloģijas);
  - 4.2. ar aizdomīgo darījumu (un citu saistīto nodarījumu) saistīto faktu un konteksta izpēti un izvērtēšana (izcelsme, tālākā līdzekļu kustība, citi līdzīgi klienta darījumi);
  - 4.3. lēmuma pieņemšana par ziņojuma iesniegšanu.²⁰

Tabula Nr. 1 "Aizdomīgu darījumu identificēšanas un izvērtēšanas faktori"

Fakts	Fakts ir notikums, darbība vai elements, kas pastāv, vai ir zināms, ka tas ir pastāvējis vai noticis. Tas var būt, piemēram, informācija par darījumu (t. sk. datums, laiks, vieta, apjoms vai veids) vai papildus Novēršanas likuma subjekta darbības specifikai esoša informācija par klientu (t. sk. kredītiestāžu kontu dati, finanšu vēsture, nodarbošanās veids un informācija par finanšu plūsmām, darījumiem). Jāņem vērā, ka jēdziens "fakts" neietver personas viedokli vai pieņēmumu.
Ar faktu saistītais konteksts	Konteksts ir apstākļi un nosacījumi, kas saistīti ar faktu. Piemēram, no konteksta izriet pamatojums darījuma veikšanai. Kontekstu var veidot dažādi elementi, piemēram: 1) Novēršanas likuma subjekta vispārēja izpratne par klienta nodarbošanos un saimnieciskās darbības veidu; 2) Novēršanas likuma subjekta zināšanas par klientam raksturīgām finanšu plūsmām, to apjomu un ģeogrāfiju; 3) klienta izpētes procesā iegūta informācija, t. sk. PLG informācija, PNP statuss, klienta labklājība un līdzekļu izcelsme u.tml. 4) informācija par klienta vēsturiskajiem darījumiem; 5) publiski pieejama informācija; 6) cita kontekstuāla informācija, kas tapusi zināma Novēršanas likuma subjektam.²¹ Novēršanas likuma subjektam, veicot darījumu uzraudzību, atsevišķi darījumi var nešķīst aizdomīgi, tomēr, papildinot darījuma faktus ar konteksta informāciju, tie var radīt aizdomas par NILL, TF un PF vai to mēģinājumu. Var būt arī pretējas situācijas, kad, veicot klienta pašreizējo un iepriekšējo darījumu analīzi, konkrēta darījuma konteksts, kas sākotnēji rada aizdomas, ļauj secināt, ka darījumi ir loģiski un ekonomiski pamatoti.
NILL, TF un PF tipoloģijas un pazīmes	NILL, TF un PF tipoloģiju un pazīmju noteikšana nodrošina daudzpusīgu NILL, TF un PF metožu, paņēmieni, shēmu un instrumentu izpēti, lai izprastu NILL, TF un PF vidi gan starptautiskā, gan nacionālā mērogā. Tipoloģiju izziņošana ir efektīvs instruments cīņā ar finanšu noziegumiem. Ar to palīdzību var izprast, kā tiek īstenota NILL nolūkā slēpt, maskēt vai pārvietot noziedzīgā ceļā iegūtus aktīvus. Vienlaikus tiek atvieglotas Kompetento iestāžu iespējas identificēt NILL, kā arī saistītos noziedzīgos nodarījumus. Tipoloģiju un to pazīmju noteikšana konkrētos darījumos vai darījumu kopumā ir pamats izvirzīt aizdomas par NILL. ²²
Aizdomīgu darījumu identificēšana	Lai veiktu kvalitatīvu aizdomīgu darījumu identificēšanu, Novēršanas likuma subjektam ir jānodrošina tam piemītošajiem riskiem atbilstošu iekšējās kontroles sistēmu. Tāpat NILL, TF un PF riska pārvaldībai būtisks ir zinošs un apmācīts personāls. Lai izvairītos no nepamatotām, iracionālām un faktos nebalstītām aizdomām, vēlams, lai aizdomīgu darījumu identifikācijas process: 1) nodrošina, ka tiek iegūta pilnīga izpratne par darījumu un aizdomu pamatojumu; 2) nav saistīts ar vienpersonisku lēmumu (ņemot vērā attiecīgā Likuma subjekta darbībai piemītošos NILL, TF un PF riskus, kā arī darbības veidu un apmēru).
Aizdomu līmeņi un to apstiprināšana	Finanšu izlūkošanas dienests izdala vismaz trīs iespējamās aizdomu līmeņus: 1) "Neapstiprinātas aizdomas" – pielīdzināms pirmšķietamam pieņēmumam, ka darījums ir aizdomīgs, bet nav uzreiz saskatāmu faktu, konteksta vai konkrētu NILL, TF un PF tipoloģiju un pazīmju, kas aizdomas pamatotu vai ļautu secināt, ka, iespējams, ir noticis noziedzīgs nodarījums vai tā mēģinājums. Neapstiprinātas aizdomas nav pamats ziņot par aizdomīgu darījumu Finanšu izlūkošanas dienestam, taču var iniciēt klienta saistīto darījumu izvērtēšanu, lai, iegūstot papildu

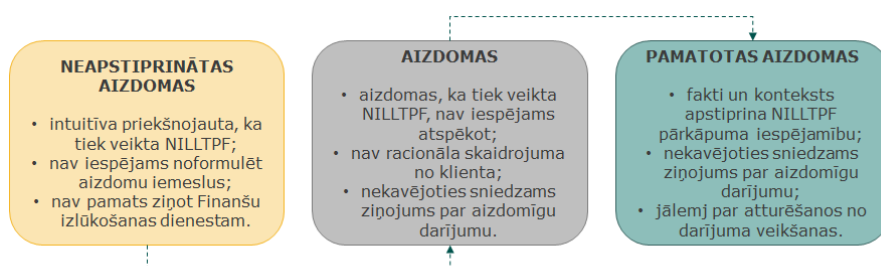
²⁰ Vienlaikus novērtējot gan zināmo faktu kopumu un kontekstu, gan NILL, TF un PF tipoloģijas un pazīmes, Novēršanas likuma subjekta aizdomas var apstiprināties vai neapstiprināties. Jāņem vērā, ka atsevišķu faktu un konteksta elementu noteikšana var būt kontroles mehānisms pastiprinātai darījuma uzraudzībai vai klienta padziļinātas izpētes veikšanai, taču atsevišķs elements pats par sevi nav pietiekams pamats tūlītēja ziņojuma par aizdomīgu darījumu sniegšanai.

²¹ Uzskaitījums ir ilustratīvs un nav uzskatāms par izsmeļošu.

²² Plašāks NILL tipoloģiju un pazīmju skaidrojums sniegts šo vadlīniju 9.2. punktā.

informāciju, apstiprinātu radušās aizdomas. Šajā aizdomu līmenī sniegtie ziņojumi uzskatāmi par aizsardzības ziņojumiem.²³

- 2) "Aizdomas" – sliekšnis, lai sniegtu ziņojumu par aizdomīgu darījumu Finanšu izlūkošanas dienestam. Šādā aizdomu līmenī, ņemot vērā ar darījumu saistītos faktus, kontekstu un identificētās NILL, TF un PF tipoloģijas un pazīmes, Novēršanas likuma subjektam ir aizdomas, ka attiecīgajā darījumā vai darbībā iesaistītie līdzekļi ir tieši vai netieši iegūti noziedzīga nodarījuma rezultātā vai saistīti ar TF un PF vai šādu darbību mēģinājumu. Novēršanas likuma subjekts šīs aizdomas nevar atspēkot un neredz vai nesaņem racionālu darījuma vai darbības izskaidrojumu no klienta. Vienlaikus Novēršanas likuma subjekts ir veicis visas saprātīgi iespējamās klienta izpētes un darījumu uzraudzības darbības, ko Novēršanas likuma subjekts atbilstoši normatīvajiem aktiem var veikt.
- 3) "Pamatotas aizdomas" – aizdomu līmenis, kad ir pietiekami daudz fakti, lai ne tikai pastāvētu aizdomas, bet jau būtu pamats uzskatīt, ka NILL, TF un PF darbība vai tās mēģinājums ir noticis vai notiek. Šādā gadījumā Novēršanas likuma subjektam obligāti ir jāsniedz Finanšu izlūkošanas dienestam ziņojums par aizdomīgu darījumu, pievienojot visus faktus un sniedzot detalizētu konteksta skaidrojumu, kā arī jālemj par atturēšanos no darījuma veikšanas.

²³ Ziņojumi, kas tiek iesniegti, lai izvairītos no atbildīgo iestāžu kritikas un ievērotu piesardzību attiecībā uz normatīvā regulējuma prasībām, nevis tādēļ, ka analīzes rezultātā radušās aizdomas, ko apliecina fakti, konteksts un jebkura cita saistīta informācija, kas var būt NILL, TF, PF rādītājs. Aizsardzības ziņošana ir uzskatāma par nepareizu praksi, kas, iespējams, norāda uz Novēršanas likuma subjektu izpratnes trūkumu par aizdomīguma pazīmēm attiecībā uz darījumiem, kā arī zināšanu trūkumu par to radītajiem NILL, TF un PF riskiem.

Aizdomīga darījuma ziņojuma saturs

5. Lai pārliecinātos, ka ziņojums par aizdomīgu darījumu tiek iesniegts pēc iespējas kvalitatīvi un pilnvērtīgi, ieteicams izmantot Tabulā Nr. 2 aprakstīto kontrolsarakstu.

Tabula Nr. 2 "Aizdomīga darījuma ziņojuma kontrolsaraksts"

Ziņojumā par aizdomīgu darījumu obligāti iekļaujamā informācija.		
1.	Novēršanas likuma subjekta saņemtā informācija uzskatāma par ziņojumu par aizdomīgu darījumu, ja iesniegtā informācija ietver vismaz Novēršanas likuma 31. ⁵ pantā paredzēto informāciju: 1) klienta identifikācijas dati un izpētes dokumentu kopijas; 2) plānotā, pieteiktā, konsultētā, uzsāktā, atliktā, veiktā vai apstiprinātā darījuma apraksts, darbības metode, darījumā iesaistītās personas identifikācijas dati un darījuma summa, darījuma veikšanas vai pieteikšanas laiks un vieta, kā arī darījumu apliecināšanu dokumentu kopijas (ja šādi dokumenti ir Novēršanas likuma subjekta rīcībā); 3) pamatojums, kāpēc Novēršanas likuma subjekts uzskata darījumu par aizdomīgu. ²⁴	☐
2.	Finanšu izlūkošanas dienesta datu saņemšanas un analīzes sistēmas (https://goaml.fid.gov.lv) standartizētajā ievadformā atbilstoši aizpildīti ievadformas lauki, tostarp izvēlēta iespējamā noziedzīga nodarījuma grupa, tipoloģija un citi izvēles sarakstu lauki, pēc iespējas izvairoties no izvēles iespējas "cits".	☐
3.	Sniegta ar aizdomīgu darījumu saistīto darījumu informācija, darījumu dati ievadīti tam paredzētajos laukos.	☐
Analītiska rakstura skaidrojums un pielikumi, kas papildina obligāti ietveramo informāciju.		
4.	Ziņojumam pievienots analītiska rakstura skaidrojums, kas papildina obligāti ietveramo informāciju. Tajā jāietver: 1) informāciju par konstatētajiem faktiem un apstākļiem, kuri radījuši aizdomas par darījuma iespējamu saistību ar noziedzīgu nodarījumu, t.sk., NILL, TF un PF: - aizdomīgā darījuma specifiskās detaļas jeb pazīmes; - vērtējums par darījuma tipiskumu atbilstoši nozarei un attiecībā pret citiem klienta darījumiem; - konstatētās pretrunas, nepilnības, publiska rakstura informācija, u. tml.); - norādes par faktiem un datiem, kas kontekstā ar citu informāciju pastiprina aizdomas par darījuma likumību un var būt nozīmīgi tālākas izmeklēšanas gaitā (piemēram, segvārdi, IP adreses, e-pasta adreses, virtuālās valūtas darījumu adreses u.tml.) 2) secinājumus par iespējamo noziedzīgo nodarījumu, t.sk., NILL, TF un PF. 3) cita būtiska informācija, kas veiktās analīzes rezultātā tapusi zināma Novēršanas likuma subjektam.	☐
5.	Pielikumi, kas attiecināmi uz ziņojumā par aizdomīgu darījumu ietverto informāciju, tostarp: 1) darījumus pamatojoši dokumenti; 2) kontu pārskati; 3) citi pielikumi, kas apliecina apraksta daļā ietvertos faktus un konstatējumus (t.sk., informāciju, kas iegūta no publiskiem avotiem, ierobežotas pieejas datu bāzēm); ²⁵ 4) citi būtiski pielikumi, kas pamato ziņojumā par aizdomīgu darījumu ietverto informāciju.	☐

²⁴ Novēršanas likuma 31.⁵ pants.

²⁵ Būtiski norādīt, ka, pievienojot dokumentus datu saņemšanas un analīzes sistēmā (<https://goaml.fid.gov.lv>), viena pielikuma maksimālais izmērs ir 30 MB un maksimālais pielikumu skaits vienam ziņojumam par aizdomīgu darījumu ir 10 pielikumi.

Aizdomīga darījuma ziņojuma iesniegšana

6. Šajā nodaļā aprakstīta aizdomīga darījuma ziņojuma iesniegšana Novēršanas likuma kārtībā (ziņošana Sankciju likuma noteiktajā kārtībā aprakstīta nodaļā "Ziņojuma sniegšana par starptautisko un nacionālo sankciju pārkāpšanu vai apiešanu"). Ziņošanas pienākums ir noteikts Novēršanas likuma 31.⁴ panta pirmās daļas 2. punktā:

Likuma subjekta pienākums ir nekavējoties ziņot Finanšu izlūkošanas dienestam par katru aizdomīgu darījumu. Ziņošanas pienākums attiecas arī uz līdzekļiem, kas rada aizdomas, ka tie tieši vai netieši iegūti noziedzīga nodarījuma rezultātā vai ir saistīti ar terorisma un proliferācijas finansēšanu vai šādu darbību mēģinājumu, bet vēl nav iesaistīti darījumā vai tā mēģinājumā, kā arī uz gadījumiem, kad bijis pietiekams pamats konstatēt aizdomīgu darījumu, bet nepietiekamas uzmanības vai nolaidības dēļ ziņošanas pienākums nav veikts.

7. Ziņošanas pienākums saskaņā ar Novēršanas likuma 31.⁴ panta pirmās daļas 2. punktu attiecas uz šādiem gadījumiem:
  - 7.1. Novēršanas likuma subjekts konstatējis, ka darījums ir aizdomīgs. Saskaņā ar Novēršanas likuma 1. panta pirmās daļas 17. punktu aizdomīgs darījums ir darījums vai darbība, kas rada aizdomas, ka tajā iesaistītie līdzekļi ir tieši vai netieši iegūti noziedzīga nodarījuma rezultātā vai saistīti ar TF un PF vai šādu darbību mēģinājumu. Šo vadlīniju Tabulā Nr. 1 "Aizdomīgu darījumu identificēšanas un izvērtēšanas faktori" sniegti ieteikumi darījuma aizdomīguma konstatēšanai.
  - 7.2. Līdzekļi, kas rada aizdomas, ka tie **tieši** vai **netieši iegūti** noziedzīga nodarījuma rezultātā vai ir **saistīti** ar TF un PF vai šādu darbību mēģinājumu, bet **vēl nav iesaistīti darījumā vai tā mēģinājumā**:
    - 7.2.1. Līdzekļi, kas ir netieši iegūti noziedzīga nodarījuma rezultātā, ir augļi no noziedzīga nodarījuma rezultātā iegūtiem līdzekļiem. Piemēram, ja noziedzīga nodarījuma rezultātā iegūti līdzekļi tiek izmantoti nekustamā īpašuma iegādei, kas vēlāk tiek izīrēts, par to saņemot īres maksu. Būtiski ņemt vērā, ka šādā situācijā iesniegtam ziņojumam primārais pamats ir informācija, kas liecina par nekustamā īpašuma iegādē izmantoto līdzekļu izcelsmi un to iespējamo saistību ar noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, t. sk., NILL. Informācijai par īres maksu ir sekundāra nozīme, proti, informācija par īres maksu nevar būt kā ziņojuma iesniegšanas pamats.
    - 7.2.2. Aizdomas par līdzekļiem, kas tieši iegūti noziedzīga nodarījuma rezultātā, vienmēr ir saistītas ar konkrētajiem darījumā izmantotajiem līdzekļiem.
    - 7.2.3. Novēršanas likums paredz, ka Novēršanas likuma subjektiem ir jāziņo gan par notiekošu darījumu, gan tā mēģinājumu. Šai kontekstā īpaši būtiski uzsvērt, ka efektīvāk ir ziņot par darījumu, kas vēl nav noticis, bet Novēršanas subjektam jau ir radušās aizdomas, ka klienta līdzekļi ir noziedzīgi. Papildus šāda ziņojuma iesniegšanai Novēršanas likuma subjekts lemj jautājumu par:
      - 7.2.3.1. Atturēšanos no darījuma veikšanas. Atturēšanās no darījuma veikšanas plašāk analizēta nodaļā "[Atturēšanās no darījuma veikšanas](#)".
      - 7.2.3.2. Atteikšanos no darījuma veikšanas – Novēršanas likuma subjekti var nepieņemt lēmumu par atturēšanos no darījuma veikšanas, bet var klientam atteikt veikt darījumu. Atteikšanās no darījuma būtu īstenojama gadījumos, kad iespējams novērst iespējama noziedzīga nodarījuma norisi (piemēram, krāpšanu).
  - 7.3. Bijis pietiekams pamats konstatēt aizdomīgu darījumu, bet nepietiekamas uzmanības vai nolaidības dēļ ziņošanas pienākums nav veikts. Proti, ziņojums par aizdomīgu darījumu iesniedzams arī par pagātnē notikušu aizdomīgu darījumu, kas darījuma veikšanas brīdī nav bijis identificēts. Piemēram, kad nav ievērotas aizdomīga darījuma indikācijas vai citu apsvērumu dēļ nav ziņots Finanšu izlūkošanas dienestam, kā arī, ja darījuma aizdomīgums tapis zināms vēlāk, piemēram, kārtējās klienta izpētes procesa gaitā.
8. Saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem Nr. 550 "Noteikumi par aizdomīgu darījumu ziņojumu un sliekšņa deklarācijas iesniegšanas kārtību un saturu"²⁶ Novēršanas likuma subjektam, iesniedzot ziņojumu par aizdomīgu darījumu, jānorāda informācija par iespējamo noziedzīgo nodarījumu vai

²⁶ Ministru kabineta 17.08.2021. noteikumi Nr. 550 "Noteikumi par aizdomīgu darījumu ziņojumu un sliekšņa deklarācijas iesniegšanas kārtību un saturu". Latvijas Vēstnesis, 159, 19.08.2021. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/325463-noteikumi-par-aizdomigu-darijumu-zinojumu-un-slieksna-deklaracijas-iesniegšanas-kartibu-un-saturu>

nodarījumiem, kas tiek īstenots ar minēto darījumu vai kura rezultātā radušies iespējamie noziedzīgi iegūtie līdzekļi, kā arī vismaz vienu tipoloģijas pazīmi, kas pamato darījuma aizdomīgumu.

- 8.1. Attiecībā uz iespējamo noziedzīgo nodarījumu tās var būt aizdomas gan par iespējamu notiekošu vai notikušu predikatīvo noziedzīgo nodarījumu (piemēram, krāpšana, piesavināšanās, kukuļošana, izvairīšanās no nodokļu nomaksas), gan predikatīvo noziedzīgo nodarījumu kopā ar NILL vai autonomu jeb patstāvīgu NILL.²⁷ Ar šo prasību paplašināta Novēršanas likuma preventīvā darbības joma, jo ziņošanas pienākums netiek attiecināts tikai uz NILL, bet arī uz predikatīvajiem noziedzīgajiem nodarījumiem, kas saistīti ar NILL, proti, noziedzīgi nodarījumi, kas ģenerē līdzekļus (kas vēl nav legalizēti) un līdzekļiem, kas var tikt izmantoti noziedzīga nodarījuma izdarīšanai.
- 8.2. Attiecībā uz tipoloģiju, kas pamato darījuma aizdomīgumu, Novēršanas likuma subjekts darījuma identifikācijai un ziņošanai izmanto Finanšu izlūkošanas dienesta datu saņemšanas un analīzes sistēmā (<https://goaml.fid.gov.lv>) norādītās tipoloģijas, norādot vismaz vienu tipoloģiju, kas pamato darījuma aizdomīgumu. Papildus sistēmā norādītajām tipoloģijām Novēršanas likuma subjekts var atsaukties uz citos avotos norādītām NILL un predikatīvo noziedzīgo nodarījumu tipoloģijām un pazīmēm, kā arī norādīt citu informāciju, kas liecina par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu. Publiski pieejamas informācijas piemēri, kur apkopotas NILL tipoloģijas un aizdomīgu darījumu pazīmes:
  - 8.2.1. Finanšu izlūkošanas dienesta izstrādātais metodoloģiskais materiāls "Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas tipoloģijas un pazīmes (2. papildinātā redakcija)", kur apkopotas aktuālās NILL tipoloģijas un pazīmes, kas raksturīgas Latvijā (vai, izmantojot Latvijas finanšu sistēmu) īstenotajām NILL shēmām. Materiālā iekļautas Finanšu izlūkošanas dienesta un izmeklēšanas iestāžu identificētās NILL tipoloģijas un pazīmes, kas pamatotas ar analoģu ārvalstu finanšu izlūkošanas dienestu un citu atbildīgo iestāžu praksē identificēto informāciju un izdarītajiem secinājumiem.²⁸ Finanšu izlūkošanas dienesta datu saņemšanas un analīzes sistēmā (<https://goaml.fid.gov.lv>) ietvertās tipoloģijas izstrādātas atbilstoši aizdomu sliekšnim, kuru sasniegšana Novēršanas likuma subjektiem jāsniedz ziņojums par aizdomīgu darījumu Finanšu izlūkošanas dienestam. Metodoloģiskajā materiālā "Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas tipoloģijas un pazīmes (2. papildinātā redakcija)" iekļautās tipoloģijas atbilst pamatotu aizdomu sliekšnim un, identificējot kādu no materiālā minētajām tipoloģijām (un uz tām attiecināmajām pazīmēm), Finanšu izlūkošanas dienestam obligāti nekavējoties jāsniedz ziņojums par aizdomīgu darījumu.
  - 8.2.2. Starptautisko institūciju un ārvalstu ekspertu izstrādātās vadlīnijas un materiāli, kur ir apkopoti NILL, TF un PF indikatori, piemēram, FATF izstrādātais ziņojums "Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija, izmantojot PVN "karuseļu" shēmas",²⁹ FATF izstrādātais ziņojums "Profesionāla noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija"³⁰ u.tml.

²⁷ Atbilstoši Kriminālprocesa likuma 124. panta septītajai daļai NILL izmeklēšanu var veikt patstāvīgi, proti, lai pierādītu NILL nav nepieciešams pierādīt konkrēti no kura noziedzīgā nodarījuma līdzekļi iegūti. Tas ir – Krimināllikuma 195. pantā paredzētais noziedzīgais nodarījums var tikt izmeklēts kā "stand-alone" jeb autonoma/patstāvīga NILL, balstoties uz netiešajiem pierādījumiem, kas norāda uz mantas noziedzīgu izcelsmi, NILL izdarīšanas tipoloģijām un pazīmēm, kā arī personas nespēju pierādīt mantas likumīgu izcelsmi.

²⁸ Metodoloģiskais materiāls "Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas tipoloģijas un pazīmes (2. papildinātā redakcija). Pieejams: https://www.fid.gov.lv/uploads/files/2021/FID_Tipologiju%20materials_II_red.pdf

²⁹ FATF: Laundering the Proceeds of VAT Carousel Fraud. Available: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Laundering%20the%20Proceeds%20of%20VAT%20Carousell%20Fraud.pdf>

³⁰ FATF: Professional Money Laundering. Available: <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/Professional-Money-Laundering.pdf>

Atturēšanās no darījuma veikšanas

9. Atturēšanās no darījuma veikšanas un līdzekļu iesaldēšana ir noteikta Novēršanas likuma V nodaļā (32. pants – 36. pants). Atturēšanās no darījuma veikšanas starptautisko un nacionālo sankciju pārkāpšanas gadījumā aprakstīta nodaļā "Ziņojuma sniegšana par starptautisko un nacionālo sankciju pārkāpšanu vai apiešanu".

Likuma 32. panta pirmā daļa:

Likuma subjekts pieņem lēmumu par atturēšanos no darījuma veikšanas, ja darījums saistīts vai ir **pamatotas aizdomas**, ka tas saistīts ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju vai terorisma un proliferācijas finansēšanu, vai ir **pamatotas aizdomas**, ka līdzekļi ir tieši vai netieši iegūti noziedzīga nodarījuma rezultātā vai saistīti ar terorisma un proliferācijas finansēšanu vai šā noziedzīgā nodarījuma mēģinājumu.

10. Vērtējot notiekošu (plānotu, pieteiktu, konsultētu, uzsāktu u.tml.) darījumu, ja tas rada pamatotas aizdomas, ka tajā iesaistītie līdzekļi ir tieši vai netieši iegūti noziedzīga nodarījuma rezultātā vai saistīti ar TF un PF, vai šādu darbību mēģinājumu, Novēršanas likuma subjektam ir ne tikai jāizvērtē nepieciešamība ziņot par šo darījumu Finanšu izlūkošanas dienestam, bet arī vajadzība novērst tā īstenošanu, veicot atturēšanos no darījuma veikšanas.
11. Atturēšanās no šāda veida darījuma veikšanas sekmē jebkuras NILL, TF un PF novēršanas sistēmas mērķu sasniegšanu – ne tikai faktiski identificēt noziedzīgus nodarījumus un NILL, bet preventīvi novērst NILL, iesaldējot, arestējot, kā arī konfiscējot noziedzīgi iegūtos līdzekļus.
12. Novēršanas likuma subjekta atturēšanās no darījuma veikšanas var būt pirmais solis ceļā uz noziedzīgi iegūtas mantas konfiskāciju ar tiesas nolēmumu, kas potenciāli īsteno NILL, TF un PF novēršanas sistēmas mērķi, jo rīkojumu par līdzekļu iesaldēšanu Finanšu izlūkošanas dienests nereti izdod, pamatojoties uz saņemtu Novēršanas likuma subjekta ziņojumu par atturēšanos no darījuma veikšanas.³¹
13. Gadījumos, kad Novēršanas likuma subjekts neatturas no darījuma veikšanas, lai gan to būtu bijis pienākums darīt,³² pastāv iespēja, ka iespējami noziedzīgi iegūti līdzekļi neizsekojami aizplūst ārpus Novēršanas likuma subjekta un valsts iestāžu kompetences, ko pēc tam nav iespējams atgūt (piemēram, līdzekļu aizplūšana uz čaulas veidojuma kontu augsta riska jurisdikcijā reģistrētā kredītiestādē). Līdz ar to, pastāvot pamatotām aizdomām par līdzekļu noziedzīgu izcelsmi vai par darījuma saistību ar NILL, TF un PF, kā arī pastāvot riskam, ka pēc darījuma veikšanas attiecīgos līdzekļus nebūs iespējams izsekot un atgūt, Novēršanas likuma subjektam ir pienākums atturēties no darījuma veikšanas, par to ziņojot Finanšu izlūkošanas dienestam.
14. Atturēšanās no darījuma veikšanas ierobežo personas tiesības uz īpašumu, kā laikā atbilstoši Novēršanas likuma 32. panta trešajai daļai Novēršanas likuma subjekts neveic nekādas darbības ar darījumā iesaistītajiem līdzekļiem, t. sk. neatgriež tās nosūtītājam (maksājuma veicējam). Ņemot vērā minēto, Novēršanas likuma subjekta aizdomām par iespējamu noziedzīgu nodarījumu vai līdzekļu noziedzīgu izcelsmi ir jābūt pamatotām ar rūpīgu darījuma vai darījumu kopuma analīzi, kā arī pilnvērtīgu klienta izpēti. Atturoties no darījuma veikšanas, Novēršanas likuma subjektam, ņemot vērā viņa zināšanas, pieredzi un pieejamo informāciju, jāspēj pamatot radušās aizdomas, ka ar darījuma starpniecību tiek izdarīts vai turpināts noziedzīgs nodarījums vai darījumā tiek izmantoti noziedzīgi iegūti līdzekļi (nevis nenoskaidrotas izcelsmes līdzekļi) un nav iespējams iegūt pietiekamu informāciju, t. sk. klienta nesadarbošanās dēļ, ka līdzekļiem ir likumīga izcelsme.
15. Novēršanas likuma subjektam par atturēšanos no darījuma veikšanas ir jāziņo Finanšu izlūkošanas dienestam nekavējoties, bet ne vēlāk kā nākamajā darbdienā. Saskaņā ar Novēršanas likuma 32.² panta pirmo daļu Finanšu izlūkošanas dienests ne vēlāk kā piecu darbdienu, bet, ja nepieciešams pieprasīt papildu informāciju, tad astoņu darbdienu laikā pēc tam, kad no Novēršanas likuma subjekta saņemts ziņojums par atturēšanos no darījuma veikšanas, izvērtē, vai Novēršanas likuma subjekts ir pieņēmis lēmumu par atturēšanos no darījuma veikšanu atbilstoši Novēršanas likuma prasībām un vai konkrētajai personai noteiktais tiesību ierobežojums ir samērīgs. Pēc tam Finanšu izlūkošanas dienests izdod rīkojumu izbeigt atturēšanos no darījuma veikšanas vai veikt līdzekļu pagaidu iesaldēšanu.
16. Novēršanas likuma subjekta lēmums par atturēšanos no darījuma veikšanas ir attiecināms uz tiem gadījumiem, kad Novēršanas likuma subjekts faktiski var aizturēt klienta līdzekļu plūsmu, t.i. ne visi

³¹ Novēršanas likuma 32.¹ panta otrās daļas 1. punkts.

³² Ziņojums par aizdomīgu darījumu, kas Finanšu izlūkošanas dienestā iesniegts Novēršanas likuma 30. panta noteiktajā kārtībā, taču Novēršanas likuma subjekts varējis un tam ir bijis pienākums atturēties no darījuma veikšanas, uzskatāms par aizsardzības ziņojumu.

Novēršanas likuma subjekti šo darbību var veikt, jo sniegto pakalpojumu specifika neparedz klienta līdzekļu "turēšanu".

17. Atturēšanās no darījuma veikšanas procesa rezultāts ir iespējami noziedzīgo līdzekļu iesaldēšana³³ vai Finanšu izlūkošanas dienesta izdots rīkojums izbeigt atturēšanos no darījuma veikšanas. Secīgi, lai līdzekļu iesaldēšanu vispār varētu veikt, Novēršanas likuma subjektam jābūt iespējai nodrošināt, ka ar līdzekļiem netiek veiktas nekādas darbības. Ņemot vērā minēto, jānorāda, ka atturēties no darījuma veikšanas var finanšu sektora Novēršanas likuma subjekti, bet attiecībā uz nefinanšu sektora Novēršanas likuma subjektiem atturēšanās no darījuma veikšanas ir izteikti retos izņēmuma gadījumos.
18. Ievērojot minēto, būtiski norādīt, ka Novēršanas likuma subjektiem, kas nevar izmantot Novēršanas likuma 32. pantā noteikto mehānismu un pieņemt lēmumu par atturēšanos no darījuma veikšanas (kaut tas rada aizdomas, ka tajā iesaistītie līdzekļi ir tieši vai netieši iegūti noziedzīga nodarījuma rezultātā vai saistīti ar NILL, TF un PF vai šādu darbību mēģinājumu), ir jāvērtē, kas konkrētajā situācijā ir piemērotākais risinājums: atteikties veikt konkrēto darījumu vai veikt darījumu, par to nekavējoties ziņojot Finanšu izlūkošanas dienestam. Tādējādi atbildīgajai iestādei tiks darīts zināms noziedzīgi iegūtu līdzekļu plūsmas ceļš un atrašanās vieta (ja darījuma veikšana tiek atteikta, pastāv iespēja, ka klients izmantos citas, tostarp, mazāk uzraudzītas metodes un meklēs citus pakalpojumu sniedzējus NILL darbību īstenošanai), ko pēc tam var izmantot kā vērtīgus izlūkdatus turpmākai izmeklēšanas veikšanai.
19. Lai gan konkrētos gadījumos Likuma subjekta atturēšanās no darījuma veikšanas ir īpaši svarīga un preventīva rīcība, Novēršanas likuma 36. panta pirmajā daļā skaidrots izņēmums, kurā atturēšanās no darījuma veikšanas var radīt nevēlamu rezultātu, proti, gadījumos, kad atturēšanās no darījuma veikšanas, par kuru ir pamatotas aizdomas, ka tas saistīts ar NILL, TF vai PF, var kalpot par informāciju, kas palīdz NILL, TF vai PF iesaistītajām personām izvairīties no atbildības. Piemēram, maksājumu iestāde identificējusi personu tīklu, kuras ar noteiktu periodiskumu veic līdzīgu summu skaidras naudas pārvedumus vienām un tām pašām personām ārvalstīs. Maksājumu iestāde pēc potenciālā naudas mūļu³⁴ tīkla identificēšanas atturas no viena darījuma veikšanas, tādējādi darot zināmu noziedzīgā nodarījuma veicējiem, ka to īstenošana darījumu strukturēšana ir identificēta. Šādā gadījumā tiek radīta situācija, ka turpmākās finanšu izlūkošanas darbības nav iespējams veikt, jo noziedzniekiem tapis zināms, ka radušās aizdomas par to veiktajām noziedzīgajām darbībām. Gadījumos, kad atturēšanās no darījuma veikšanas var ietekmēt turpmāko finanšu izlūkošanas darbību veikšanu, Novēršanas likuma subjektam ir tiesības veikt darījumu un pēc tā veikšanas par to ziņot Finanšu izlūkošanas dienestam. Piemērojot šo Novēršanas likumā paredzēto izņēmumu, būtiski, ka Novēršanas likuma subjekts pēc iespējām sazinās ar Finanšu izlūkošanas dienestu un informē par radušos situāciju.

³³ Līdzekļu iesaldēšana — liegums jebkādi līdzekļu kustībai un darījumiem, arī pārvedumiem, grozījumiem, maiņai, izmantošanai, piekļuvei tiem vai rīcībai ar tiem, kuras rezultātā jebkādā veidā varētu mainīties šo līdzekļu apjoms, summa, atrašanās vieta, īpašnieks, valdītājs, raksturīgās iezīmes vai mērķis vai rasties citas izmaiņas, kas varētu padarīt iespējamu līdzekļu izmantošanu, tostarp vērtspapīru portfeļa pārvaldību.

³⁴ Par "naudas mūli" tiek uzskatīta persona, kas trešajām personām piekrīt sniegt skaidras vai bezskaidras naudas starpnieka pakalpojumus, izmantojot savu bankas kontu un personas datus, tādējādi nodrošinot trešo personu noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizāciju un slēpjot noziedznieka identitāti.

Sadarbības koordinācijas grupas sasaukšana

20. Atbilstoši Novēršanas likuma 55. panta otrajai daļai Finanšu izlūkošanas dienests koordinē operatīvās darbības subjektu, izmeklēšanas iestāžu, prokuratūras, Valsts ieņēmumu dienesta, kas saskaņā ar Novēršanas likumu ir iesaistītās institūcijas, kā arī Novēršanas likuma subjektu sadarbību, sasaucot Sadarbības koordinācijas grupu pēc savas iniciatīvas vai tad, ja to ierosina vismaz viena no iesaistītajām institūcijām. Sadarbības mērķis ir, cita starpā, veicināt Novēršanas likuma subjektiem normatīvajos aktos noteikto uzdevumu efektīvu izpildi, tostarp, lai sniegtu ziņojumu par aizdomīgu darījumu.
21. Novēršanas likuma subjekti pēc savas iniciatīvas Sadarbības koordinācijas grupas ietvaros ir tiesīgi apmainīties ar informāciju, kas attiecas uz NILL, TF un PF vai šo darbību mēģinājumu vai citu ar to saistītu noziedzīgu nodarījumu vai aizdomīgu darījumu. Novēršanas likuma subjektu sniegtā informācija sadarbības ietvaros var tikt uzskatīta par tādu, kas tiek sniegta Finanšu izlūkošanas dienestam Novēršanas likuma mērķu sasniegšanai. Sadarbības koordinācijas grupas ietvaros var izskatīt arī konkrētas situācijas, kurās notiek pārbaudes vai izmeklēšana, un apmainīties ar informāciju, ievērojot normatīvos aktus, kas nosaka attiecīgās pārbaudes vai izmeklēšanas veikšanu.³⁵
22. Ņemot vērā minēto, Novēršanas likuma subjektam dalība Sadarbības koordinācijas grupā var veicināt lēmuma pieņemšanu attiecībā uz turpmāko darbību – ziņošanu par aizdomīgu darījumu, atturēšanos no darījuma veikšanas, atteikšanos izpildīt darījumu un darījumu attiecību izbeigšanu ar klientu vai darījuma izpildi. Novēršanas likuma subjekts var saņemt Finanšu izlūkošanas dienesta, uzraudzības un kontroles institūcijas, kā arī izmeklēšanas iestāžu viedokli par turpmāko darbību, kā arī informāciju, kas var atvieglot vai veicināt attiecīga lēmuma pieņemšanu. Sadarbības koordinācijas grupas mehānisma izmantošana var veicināt pareizākā lēmuma pieņemšanu, kad Novēršanas likuma subjektam lēmums attiecībā uz konkrētu darījumu jāpieņem steidzami. Jāņem vērā, ka uz informācijas apmaiņu Sadarbības koordinācijas grupā neattiecas kredītiestādes pienākums neizpaust neizpaužamas ziņas.³⁶
23. Būtiski norādīt, ka Sadarbības koordinācijas grupas mehānisms tiek izmantots ne tikai, lai atvieglotu un veicinātu Novēršanas likuma subjektu lēmuma pieņemšanu par veicamajām darbībām konkrētās situācijās un saņemtu ieteikumus no Kompetentajām institūcijām, bet nereti tās ietvaros būtisku taktisko informāciju Novēršanas likuma subjektiem nodod arī Kompetento institūciju pārstāvji. Šī informācija var ietvert konkrētas fiziskas un juridiskas personas vai citu identificējošu informāciju, kas attiecas uz Kompetento iestāžu izmeklēšanā vai redzeslokā nonākušu gadījumu. Novēršanas likuma subjekti, reaģējot uz konstatētajām aizdomām vai rādītājiem, savās iekšējās sistēmās var uzmeklēt un pārbaudīt Kompetento iestāžu sniegto informāciju un sniegt atgriezenisko saiti par no savu skatu punkta redzamajām aizdomīgajām indikācijām.³⁷

Piemērs:

Finanšu izlūkošanas dienests iniciē Sadarbības koordinācijas grupas sanākumi pēc kredītiestādes lūguma, pieaicinot arī divas izmeklēšanas iestādes, kurām varētu potenciāli būt piekritīga konkrēto noziedzīgo nodarījumu izmeklēšana. Kredītiestāde Sadarbības koordinācijas grupas sanāksmē sniedz pieteikta aizdomīga darījuma aprakstu, konkrētizējot iesaistītās personas, paužot aizdomas par iespējamajiem noziedzīgajiem nodarījumiem un līdzekļu plūsmas aprakstu pie nosacījuma, ka kredītiestāde darījumu apstiprinās.

Iesaistītās institūcijas un kredītiestāde vienojas, ka:

- 1) konkrētajā gadījumā nekavējoties ir jāsniedz ziņojums par aizdomīgu darījumu Finanšu izlūkošanas dienestam (bez atturēšanās);³⁸
- 2) saņemot papildus informāciju par darījuma detaļām, līdzekļu plūsmu, kā arī jebkuru citu informāciju par minēto darījumu, kredītiestāde to sniegs Finanšu izlūkošanas dienestam;
- 3) Finanšu izlūkošanas dienests veiks saņemtās un papildus tā rīcībā esošās informācijas analīzi, kā arī sniegs informāciju vienlaicīgi abām izmeklēšanas iestādēm.

³⁵ Novēršanas likuma 55. panta ceturtā un piektā daļa.

³⁶ Kredītiestāžu likuma 63. panta pirmās daļas 2¹. punkts. Latvijas Vēstnesis, 163, 24.10.1995. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/37426-kreditiestazu-likums>

³⁷ Vairāk informācija par publiskā - privātā sektora finanšu informācijas apmaiņas partnerībām pieejama: Royal United Services Institute. Survey Report "Five years of growth in public-private financial information sharing partnerships to tackle crime". Available: https://www.future-fis.com/uploads/3/7/9/4/3794525/five_years_of_growth_of_public-private_partnerships_to_fight_financial_crime_-_18_aug_2020.pdf

³⁸ Finanšu izlūkošanas dienesta datu saņemšanas un analīzes sistēmā (<https://goaml.fid.gov.lv>), iesniedzot ziņojumu par aizdomīgu darījumu, kas tiek iesniegts saistībā ar notikušu Sadarbības koordinācijas grupas sanākumi, par šo faktu nepieciešams veikt atzīmi, proti, tam paredzētā vietā ievadformā atzīmēt, ka ziņojums par aizdomīgu darījumu tiek iesniegts saistībā ar Sadarbības koordinācijas grupas sanākumi.

Aizdomīgu darījumu ziņojumu piemēri un analīze

Kvalitatīvi ziņojumi par aizdomīgu darījumu:

1. Klienta izpētes laikā kredītiestādei radušās aizdomas, ka sniegtās ziņas par klienta PLG ir nepatiesas un faktiskais PLG ir cita persona, proti, juridiskas personas dibinātājs un aktuālais valdes priekšsēdētājs, kas ir politiski nozīmīga persona. Klienta kontā ir konstatēti aizdomīgi darījumi ar tranzīta darījumu pazīmēm. Pastāv arī korupcijas un NILL riski. Par klientu un tā prezumēto PLG, kas ir PNP, ir publiski pieejama negatīva rakstura informācija par koruptīvām darbībām. Vienlaikus nedz klients, nedz tā PLG nav spējīgi iesniegt dokumentus, kas pierādītu to kontos esošo līdzekļu legālu izcelsmi.

Iesniegtais ziņojums par aizdomīgu darījumu ir kvalitatīvs, jo:

  1. Uzskaitīti fakti, kas norāda uz aizdomām, ka darījumi klienta kontā saistīti ar konkrētu noziedzīgu nodarījumu – korupciju (tiek veikti nelikumīgi darījumi citas personas (politiski nozīmīgas personas) interesēs), t. sk. aprakstīta aizdomīga naudas plūsma, analizēti fiktīvi aizdevumi.
  2. Iekļauta analīzei nepieciešamā informācija – kontu pārskati, klienta skaidrojumi, darījumus pamatojošie dokumenti (līgumi, rēķini, u.tml.), norādītas saistītās personas, negatīva rakstura publiskā informācija u.c. Būtiski, ka uzskaitītā informācija iekļauta pašā ziņojumā par aizdomīgu darījumu, nevis tikai pievienota tā pielikumā.;
  3. Ziņojumā iekļautā informācija ir visaptveroša, ietver kvalitatīvu klientu izpētes procesu rezultātu apkopojumu un ir pamats Finanšu izlūkošanas dienesta turpmākai analītiskai darbībai. Iespējams, tās rezultātā tiks sniegta informācija izmeklēšanas iestādēm.
2. Kredītiestāde klienta kontā konstatējusi aizdomīgus darījumus, kas, iespējams, saistīti ar izvairīšanos no nodokļu nomaksas un NILL. Analizējot līdzekļu plūsmu klienta kontā, konstatēti ienākošie pārskaitījumi no politiskām partijām, kā arī izejošie pārskaitījumi ārvalstīs reģistrētiem juridiskiem veidojumiem, kam ir čaulas veidojumu pazīmes.³⁹ Analizējot publiski pieejamo informāciju, konstatēts, ka klienta akcionārs ir saistīts ar personu, kuras vārds bieži izskan saistībā ar korupcijas, nodokļu un NILL shēmām.

Iesniegtais ziņojums par aizdomīgu darījumu ir kvalitatīvs, jo:

  1. Ziņojumā uzskaitīti fakti, kas norāda uz aizdomām, ka darījumi klienta kontā saistīti ar konkrētiem noziedzīgiem nodarījumiem – izvairīšanās no nodokļu nomaksas un korupcija, t. sk. aprakstīta aizdomīga līdzekļu plūsma, veikta klienta sadarbības partneru analīze.
  2. Iekļauta visa analīzei nepieciešamā informācija – kontu pārskati, klienta skaidrojumi un skaidrojumiem pievienotie dokumenti, t.sk. darījumus pamatojošie dokumenti (līgumi, rēķini u.tml.), negatīvā rakstura publiskā informācija u. c. informācija.
  3. Ziņojumā iekļautā informācija ir visaptveroša, ietver kvalitatīvu klientu izpētes procesu rezultātu apkopojumu un ir pamats Finanšu izlūkošanas dienesta turpmākai analītiskai darbībai (t.sk. pieprasot papildus informāciju ārvalstu finanšu izlūkošanas dienestiem) un, iespējams, tās rezultātā sniedzot informāciju izmeklēšanas iestādēm.
3. Zvērināts revidents identificējis klienta īstenotus neskaidrus darījumus, kuros veikta priekšapmaksa par precī, iesaistot vairākus ārvalstu uzņēmumus. Priekšapmaksa par precī tiek pārskaitīta uzņēmumam, kurš veic limitētu saimniecisko darbību. Vēlāk tiek noslēgts līgums ar citu piegādātāju par līdzīgu summu un preces veidu. Vēlāk tiek noslēgta trīspusēja vienošanās par prasījuma tiesību, kas izriet no pirmā piegādes līguma, nodošanu uzņēmumam, ar kuru noslēgts otrs piegādes līgums. Izpētes ietvaros konstatēts, ka būtiski kavēti izpildes termiņi, prece nav piegādāta pilnā apmērā, priekšapmaksa samaksāta netipiski lielā apmērā, kura nav pilnībā atgūta. Pieprasot klienta paskaidrojumu, tas nav varējis argumentēt un pietiekami pamatot darījumu ekonomisko jēgu un struktūru.

Iesniegtais ziņojums par aizdomīgu darījumu ir kvalitatīvs, jo:

  1. Ziņojumā uzskaitīti fakti, kas norāda uz aizdomām, ka klients caur uzņēmumu "ķēdi" īsteno krāpnieciskas darbības, t.sk. konstatēta ķēdē iesaistīto uzņēmumu savstarpējā saistība; izpētīti starp pusēm noslēgtie līgumi; analizēti neskaidrie darījumi un priekšapmaksas izlietojums; pieprasīti klienta paskaidrojumi.
  2. Iekļauta visa analīzei nepieciešamā informācija – noslēgtie līgumi, klienta skaidrojumi un skaidrojumiem pievienotie dokumenti, darījumus pamatojošie dokumenti (rēķini, pavadzīmes u.tml.), u. c. informācija.
  3. Ziņojumā iekļautā informācija ir visaptveroša, ietver kvalitatīvu klientu izpētes procesu rezultātu apkopojumu un ir pamats Finanšu izlūkošanas dienesta turpmākai analītiskai darbībai (t.sk. pieprasot papildus informāciju ārvalstu finanšu izlūkošanas dienestiem) un, iespējams, tās rezultātā sniedzot informāciju izmeklēšanas iestādēm.

³⁹ Novēršanas likums – 1. panta 15¹ punkts.

Ziņojums par aizdomīgu darījumu ar zemāku kvalitāti:

1. Kredītiestāde ziņojusi par aizdomīgu darījumu, jo klienta izpētes rezultātā tapusi zināma publiski pieejama negatīva rakstura informācija par klienta sadarbības partneriem. Ziņojumā norādīts, ka kreditora veiktie darījumi un aktivitāte saskan ar uzņēmuma darbības virzienu, balstoties uz darījumu aprakstu un informāciju, kas pieejama par klienta veiktajiem darījumiem. Vienīgais aizdomas pamatojošais apstāklis ir negatīva rakstura informācija medijos (piemēram, tieša vai pastarpināta saikne ar publiski zināmām ⁴⁰ shēmām) par klienta sadarbības partneriem.
Iesniegtais ziņojums par atturēšanos no darījuma veikšanas ir nekvalitatīvs, jo:
  1. Nav norādes uz aizdomīgiem darījumiem.
  2. Ziņojums balstīts uz publiski pieejamu negatīva rakstura informāciju par ar klientu saistītām personām.
  3. Klienta veiktie darījumi nerada aizdomas un ir atbilstoši tā uzņēmējdarbības specifikai.
  4. Nav izprotams ziņojuma par aizdomīgu darījumu iesniegšanas mērķis un nepieciešamība.
2. Latvijā reģistrēts uzņēmums SIA D saņēma aizdevumus no Singapūras uzņēmuma un aizdeva Ukrainā reģistrētiem uzņēmumiem A un B un Austrijā reģistrētam uzņēmumam C. Konstatēts, ka uzņēmī ir savstarpēji saistīti un visos uzņēmumos PLG ir viena un tā pati persona.
Iesniegtais ziņojums par atturēšanos no darījuma veikšanas ir nekvalitatīvs, jo:
  1. Ziņojumā sniegtā informācija nepamato atzīmēto noziedzīgā nodarījuma grupu – "Aizdomas par profesionāla atbalsta sniegšanu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijā".
  2. Nav ietverta pietiekama informācija, kas pamato aizdomas, kā arī nav sniegta informācija par klienta un darījumu padziļinātu izpēti.
  3. Nav sniegta informācija par klienta sniegtajiem paskaidrojumiem.
  4. Nav pievienoti darījuma aizdomīgumu pamatojoši dokumenti.

⁴⁰ Laundromāta skaidrojums sniegts Finanšu izlūkošanas dienesta izstrādātajās vadlīnijās "Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas tipoloģijas un pazīmes." Pieejams: https://www.fid.gov.lv/images/Articles/2020/NILL_tipolo%C4%A3ijas_un_paz%C4%ABmes.pdf

Atturēšanās ziņojumu piemēri un analīze

Kvalitatīvi ziņojumi par atturēšanos no darījuma veikšanas:

1. Kredītiestāde atturējusies no darījuma veikšanas, jo konstatējusi klienta datu sakritību ar FACTIVE SIP / Financial Crime iekļautas personas datiem un negatīva rakstura publiski pieejamu informāciju, t.i. persona tika apsūdzēta kukuļdošanā valsts institūcijām tā pārstāvētā uzņēmuma interešu aizstāvībai publisko iepirkumu ietvaros, kā arī pret viņu ir uzsākts kriminālprocess par izvairīšanos no nodokļu nomaksas. Turklāt klients nav varējis pamatot, t.sk. iesniegt darījumu pamatojošus dokumentus, ka darījumā izmatotajiem līdzekļiem ir leģitīma izcelsme. Kredītiestādei radušās aizdomas, ka naudas līdzekļi un vērtspapīri, kas izvietoti klienta un tā ģimenes locekļu kontos, iespējams, tika iegūti predikatīva nozieguma rezultātā un ir noziedzīgi iegūti.
Iesniegtais ziņojums par atturēšanos no darījuma veikšanas ir kvalitatīvs, jo:
  1. Konstatēta klienta personas datu sakritība ar datu bāzēs iekļautas personas datiem.
  2. Iekļauta analīzei nepieciešamā informācija – kontu pārskati, klienta reģistrācijas karšu kopijas, klienta un saistīto personu identifikācijas dokumenti, klienta izpētes faili, negatīva rakstura publiskā informācija u.c.
  3. Ziņojumā par aizdomīgu darījumu iekļautā informācija un veiktā analīze ir kvalitatīvs pamats materiāla sagatavošanai izmeklēšanas iestādēm. Finanšu izlūkošanas dienests pārbaudīja ziņojumā minētos faktus un pieejamās datu bāzes, kā arī nosūtīja informācijas pieprasījumu analogam ārvalstu dienestam par Novēršanas likuma subjekta klientu. Finanšu izlūkošanas dienests papildināja ziņojumā par aizdomīgu darījumu iekļauto informāciju ar tā veiktās analīzes rezultātā iegūtu būtisku informāciju, tādējādi sagatavojot materiālu.
2. Kredītiestāde atturējusies no darījuma veikšanas, pamatojoties uz aizdomām, ka klienta kontā veiktie darījumi ir saistīti ar izvairīšanos no nodokļu nomaksas un NILL. Kredītiestādei radušās pamatotas aizdomas, ka klients papildus saimnieciskajai darbībai noformē un deklarē faktiski nenotikušos darījumus ar ārvalstīs un Latvijā reģistrētiem čaulas veidojumiem, pārskaita tiem līdzekļus par faktiski nenotikušiem darījumiem (preču piegādēm un pakalpojumu sniegšanu), apzinoties, ka šie darījumu partneri nesniedz pakalpojumus un nepiegādā preces. Turklāt pēc klienta paskaidrojuma pieprasīšanas klients nav varējis izskaidrot darījumu ekonomisko būtību.
Iesniegtais ziņojums par atturēšanos no darījuma veikšanas ir kvalitatīvs, jo:
  1. Ziņojumā par aizdomīgu darījumu uzskaitīti fakti, kas norāda uz pamatotām aizdomām, ka darījumi klienta kontā saistīti ar konkrētu noziedzīgu nodarījumu, t. sk. aprakstīta aizdomīga līdzekļu plūsma, norādīts uz pretrunām dokumentos un saņemtajos skaidrojumos, norādīts uz publiski pieejamo informāciju, veikta katras shēmā iesaistītās personas izpēte un darījumu analīze, sniegts aizdomu par fiktīvajiem darījumiem pamatojums.
  2. Iekļauta visa analīzei nepieciešamā informācija – kontu pārskati, klienta reģistrācijas karšu kopijas, klienta un saistīto personu identifikācijas dokumenti, klienta izpētes faili, negatīva rakstura publiskā informācija u.c.
  3. Ziņojumā par aizdomīgu darījumu iekļautā informācija un veiktā analīze ir kvalitatīvs pamats materiāla sagatavošanai izmeklēšanas iestādēm. Finanšu izlūkošanas dienests pārbaudīja ziņojumā minētos faktus un pieejamās datu bāzes, kā arī nosūtīja informācijas pieprasījumu Novēršanas likuma subjektam, kas nebija ziņojuma iesniedzējs. Materiāla sagatavošanai Finanšu izlūkošanas dienests papildināja ziņojumā par aizdomīgu darījumu iekļauto informāciju ar tā veiktās analīzes rezultātā iegūtu būtisku informāciju, tādējādi sagatavojot materiālu.

Ziņojums par atturēšanos no darījuma veikšanas ar zemāku kvalitāti:

1. Kredītiestāde atturējusies no darījuma veikšanas, kā vienīgo pamatojumu norādot klienta veikto darījumu saistību ar laundromātu darbību.⁴¹ Klients saņēmis līdzekļus no / vai pārskaitījis tos juridiskām personām, kas iesaistītas publiski zināmās laundromātu shēmās. Kredītiestādei ir radušās aizdomas, ka naudas līdzekļiem, kas izmantoti darījumā, nav leģitīma izcelsme un tie ir noziedzīgi iegūti.
Iesniegtais ziņojums par atturēšanos no darījuma veikšanas ir nekvalitatīvs, jo:
  1. Vienīgais aizdomas pamatojošais fakts ir klienta partneru tieša un / vai pastarpināta saistība ar laundromātu darbību, turklāt minētie darījumi veikti vairāku gadu pagātnē un nav saistīti ar

⁴¹ Laundromāts ir daudzfunkcionāla finanšu infrastruktūra jeb rīks, ko parasti izveido profesionāli noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizētāji, lai palīdzētu klientiem legalizēt noziedzīgā ceļā gūtus aktīvus, slēpt īpašumtiesības, izvairīties no nodokļiem vai valūtas ierobežojumiem, pārvietot naudu ārzonās. Bieži vien šim mērķim izmanto čaulas veidojumus – ārzonās reģistrētus veidojumus. Laundromāta ietvaros noziedzīgu nodarījumu izdarīšanā ieinteresēta persona naudu novirza čaulas veidojumam, pamatojot to ar fiktīvu skaidrojumu, piemēram, preces vai pakalpojuma pirkšanu un pārdošanu, aizdevumu vai aizdevuma atmaksu. Pēc tam čaulas veidojuma kontā nauda tiek pārvietota uz citiem kontiem, turpinot skaidrot maksājumus ar fiktīviem darījumiem. Rezultātā naudas izcelsme un īpašumtiesības tiek pazaudētas (nomaskētas), izmantojot līdzekļu sajaukšanu un veidojot garas fiktīvu darījumu ķēdes, pēc kā naudas līdzekļi tiek atgriezti klientam kā šķietami likumīgi ienākumi.

	konkrēto darījumu, no kura Novēršanas likuma subjekts atturas, un tajā iesaistītajiem līdzekļiem. Nav pieprasīti klienta skaidrojumi un nav veikta darījumu analīze. 2. Nav pievienoti kontu atvēršanas un aizdomīgus darījumus pamatojoši dokumenti. 3. Kredītiestāde pirms atturēšanās no darījuma veikšanas un ziņojuma iesniegšanas nav veikusi pilnvērtīgu situācijas un darījumu izpēti, tāpēc Finanšu izlūkošanas dienests ziņojumā iekļauto informāciju nevar izmantot kā pamatu aizdomu par NILLTPF apstiprināšanai un materiāla sagatavošanai izmeklēšanas iestādēm.

Ziņojuma sniegšana par starptautisko un nacionālo sankciju pārkāpšanu vai apiešanu

24. Krievijas spēku iebrukums Ukrainā ir radījis plaša mēroga reakciju no virknes pasaules valstu, nosakot līdz šim visstraujāk izvērstās Eiropas Savienības sankcijas, uz ko jāspēj reaģēt arī Latvijas starptautisko un nacionālo sankciju izpildes sistēmai. Lai gan dinamiskais periods sankciju jomā ļauj secināt, ka Latvijas sistēma ir efektīva, normatīvā regulējuma piemērošanas praksē tiek identificētas neskaidrības, kuras būtiski precizēt.
25. Ņemot vērā minēto, Finanšu izlūkošanas dienests papildina šīs vadlīnijas, sniedzot ieteikumus un praktiskus piemērus:
- ziņošanai Valsts drošības dienestam par starptautisko vai nacionālo sankciju pārkāpšanu vai tās mēģinājumu un tā rezultātā iesaldētiem līdzekļiem;
  - ziņošanai Finanšu izlūkošanas dienestam par aizdomām par starptautisko un nacionālo sankciju apiešanu vai apiešanas mēģinājumu finanšu ierobežojumu izpildē un citos gadījumos.
26. Ņemot vērā, ka ziņošanas par starptautisko un nacionālo sankciju pārkāpšanu vai apiešanu normatīvais regulējums ir pietiekami komplicēts un praksē noteiktos gadījumos rada neskaidrības, ir būtiski minēt, ka ziņošanā par starptautisko vai nacionālo sankciju pārkāpšanu vai apiešanu izdalāmi divi aizdomu līmeņi:
- **"Aizdomas"** – fakti un informācija rada aizdomas, ka notiek (vai ir notikusi) starptautisko vai nacionālo sankciju apiešana vai apiešanas mēģinājums. Šīs aizdomas nav iespējams atspēkot, nav saskatāms likumsakarīgs pamatojums, no klienta netiek saņemts racionāls darījuma vai darbības izskaidrojums. Vienlaikus ir veiktas visas saprātīgi iespējamās klienta izpētes un darījumu uzraudzības darbības, ko atbilstoši normatīvajiem aktiem iespējams veikt.

Piemērs: Klientam ir ilggadēja sadarbība ar Uzņēmumu A, kas pieder Uzņēmumam B. Uzņēmuma B izpilddirektors tiek iekļauts Regulas 269/2014 I pielikumā. Saskaņā ar līgumu, kas noslēgts pirms izpilddirektora iekļaušanas sankciju sarakstā, Klients nosūta preces Uzņēmumam A. Samaksu par precēm Klients saņem no Uzņēmuma C.

Skaidrojums: Ar darījumu saistītās detaļas (Uzņēmums B atrodas sankcionētas personas kontrolē; līgums, iespējams, slēgts fiktīvi (ar atpakaļejošu datumu); samaksa par precēm tiek saņemta no trešās personas) liecina, ka, iespējams, tiek veiktas darbības nolūkā apiet starptautiskās sankcijas, tai pat laikā nav pilnīga pārliecība, jo teorētiski pastāv iespēja, ka darījums ir leģitīms un netiek veiktas noziedzīgas darbības, secīgi pastāv **aizdomas**.

- **"Pamatotas aizdomas"** – ir pietiekami daudz faktu un informācijas, kas rada ne tikai aizdomas, bet pat pamatotu pārliecību, ka notiek (vai ir notikusi) starptautisko vai nacionālo sankciju pārkāpšana vai pārkāpšanas mēģinājums, kā rezultātā tiek veikta līdzekļu iesaldēšana vai atturēšanās no darījuma veikšanas.

Piemērs: Klientam pārskaita līdzekļus uzņēmums, kura īpašnieks ir Regulas 269/2014 I pielikumā iekļauta fiziska persona.

Skaidrojums: Ar darījumu saistītās detaļas (līdzekļu maksātāja īpašnieka personas dati apliecina, ka tā ir sankcionēta persona) nepārprotami liecina, ka tiek veikta starptautisko sankciju pārkāpšana, secīgi pastāv **pamatotas aizdomas**.

Ziņošana Valsts drošības dienestam par starptautisko vai nacionālo sankciju pārkāpšanu vai tās mēģinājumu un tā rezultātā iesaldētiem līdzekļiem

27. Ziņošanas pienākums ir noteikts Sankciju likuma 17. panta pirmajā daļā:

Kompetento institūciju uzraudzībā esošajām personām ir pienākums:

nekavējoties, bet ne vēlāk kā nākamajā darbdienā ziņot Valsts drošības dienestam par starptautisko vai nacionālo sankciju **pārkāpšanu** vai **tās mēģinājumu** un tā **rezultātā iesaldētiem līdzekļiem** un informēt par to attiecīgo kompetento institūciju.⁴²

28. Starptautisko⁴³ vai nacionālo sankciju pārkāpšana ir noziedzīgs nodarījums, par ko Krimināllikuma 84. pantā paredzēta kriminālatbildība:

1. Par Apvienoto Nāciju Organizācijas, Eiropas Savienības un citu starptautisko organizāciju noteikto sankciju vai par Latvijas Republikas noteikto nacionālo sankciju pārkāpšanu — soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz četriem gadiem vai ar īslaicīgu brīvības atņemšanu, vai ar probācijas uzraudzību, vai ar sabiedrisko darbu, vai ar naudas sodu.
2. Par tādām pašām darbībām, ja ar tām radīts būtisks kaitējums, — soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz pieciem gadiem vai ar īslaicīgu brīvības atņemšanu, vai ar probācijas uzraudzību, vai ar sabiedrisko darbu, vai ar naudas sodu.
3. Par šā panta otrajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu, ja to izdarījusi personu grupa pēc iepriekšējas vienošanās vai ja to izdarījusi valsts amatpersona, — soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz astoņiem gadiem.

29. Viens no starptautisko vai nacionālo sankciju veidiem, ko var ieviest vai noteikt Latvijā ir finanšu ierobežojumi. Sankciju likuma 5. panta pirmajā daļā noteikts, ka, ja attiecībā uz sankciju subjektu noteikti finanšu ierobežojumi, visām personām atbilstoši to kompetencei ir pienākums nekavējoties un bez iepriekšēja brīdinājuma veikt šādas darbības:

- iesaldēt visus finanšu līdzekļus un finanšu instrumentus, kas tieši vai netieši, pilnībā vai daļēji ir sankciju subjekta īpašumā, valdījumā, turējumā vai kontrolē, tai skaitā tos finanšu līdzekļus un finanšu instrumentus, kas nodoti trešajām personām;
- liegt sankciju subjektam piekļuvi finanšu līdzekļiem un finanšu instrumentiem;
- nesniegt sankciju subjektam (tai skaitā izmantojot pilnvarojumu) starptautiskajās vai nacionālajās sankcijās noteiktos finanšu pakalpojumus.

30. Kā piemēru var minēt Regulu (ES) Nr. 269/2014, kurā iekļautās sankcijas kvalificējamās kā finanšu ierobežojumi. Šīs regulas 2. panta pirmā daļa nosaka pienākumu iesaldēt visus līdzekļus un saimnieciskos resursus, kas ir jebkuru regulas I pielikumā uzskaitītu fizisko personu vai ar tām saistītu fizisko vai juridisko personu, vienību vai struktūru īpašumā, valdījumā, turējumā vai pārziņā.⁴⁴

31. No iepriekš minētā izriet, ka finanšu ierobežojumu izpildes praksē īpaši būtiska loma ir tieši privāto tiesību subjektu. Tā piemēram, finanšu pakalpojumus galvenokārt sniedz kredītiestādes un finanšu iestādes, kuru kompetencē ir izpildīt pienākumu iesaldēt līdzekļus un saimnieciskos resursus, kā arī nedarīt tos pieejamus sankciju subjektu. Tāpat būtiska loma ir arī citiem privāto tiesību subjektu, kas var ierobežot saimniecisko resursu nodošanu, t.sk., dažādu pakalpojumu, kuru rezultātā sankcijām pakļautai personai rodas ekonomisks labums, sniegšana vai preču pārdošana sankcijām pakļautai personai.

32. Finanšu un kapitāla tirgus komisijas ieteikumu Nr. 169⁴⁵ 367. punktā sniegti ieteikumi Latvijas Bankas uzraudzībā esošo Novēršanas likuma subjektu rīcībai darījumu izpildē, ja tā konstatē sakritību ar sankciju subjektu. Būtiski norādīt, ka šī vizualizācija neatspoguļo situācijas, kurās var tikt veikti

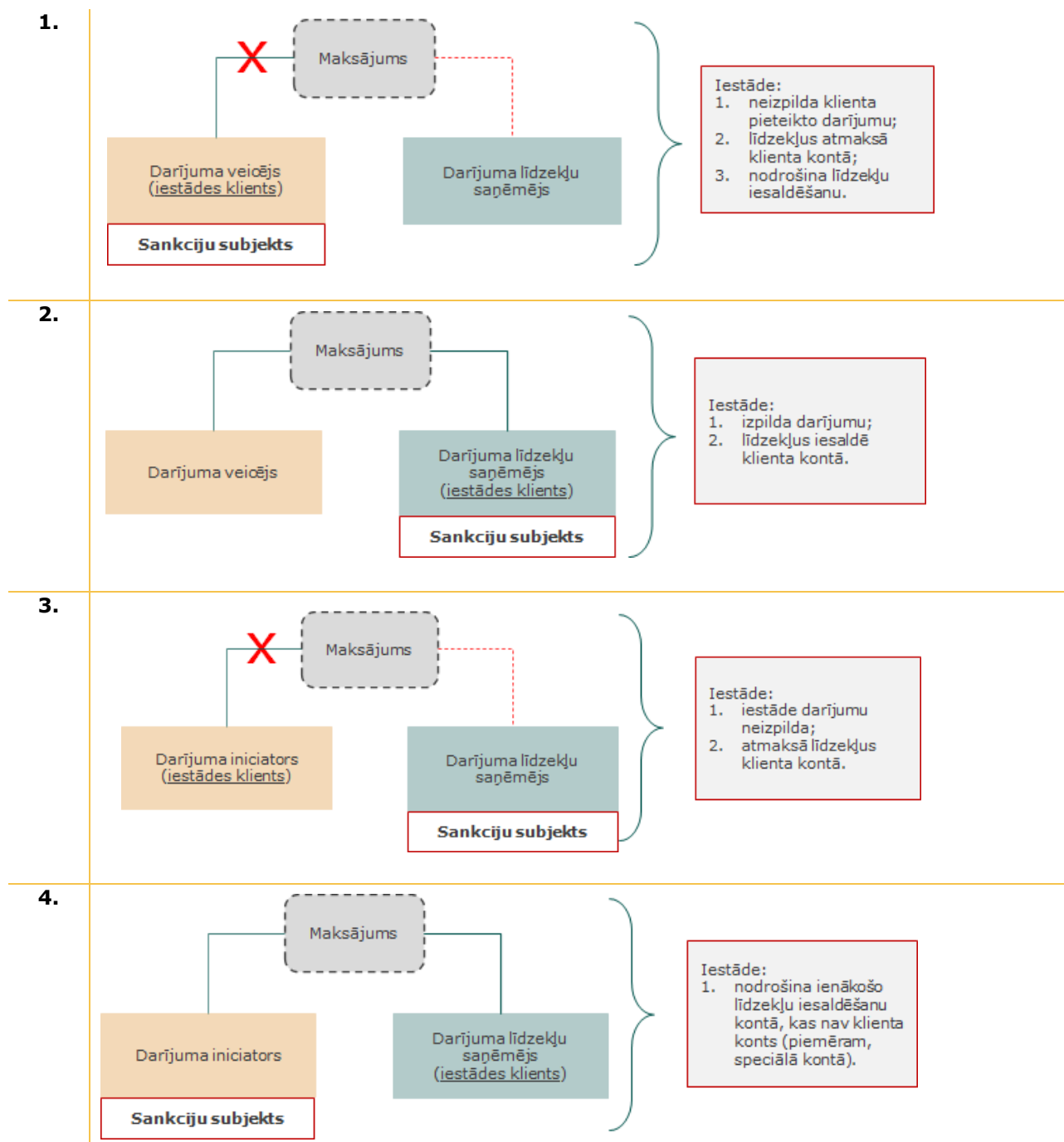
⁴² Būtiski uzsvērt, ka ziņošanas pienākums attiecināms arī uz tādiem gadījumiem, kad bijis pietiekams pamats konstatēt starptautisko vai nacionālo sankciju pārkāpšanu vai tās mēģinājumu un iesaldēt līdzekļus, bet apstākļu dēļ šis pienākums nav veikts.

⁴³ Izņemot ANO un ES noteiktās sankcijas, citu starptautisku organizāciju noteiktās sankcijas, kas būtu piemērojamas Latvijā, nav konstatētas. Līdz ar to, lietojot terminu "starptautiskās sankcijas" Latvijas normatīvajā regulējumā, ar tām tiek saprastas ANO un ES noteiktās sankcijas.

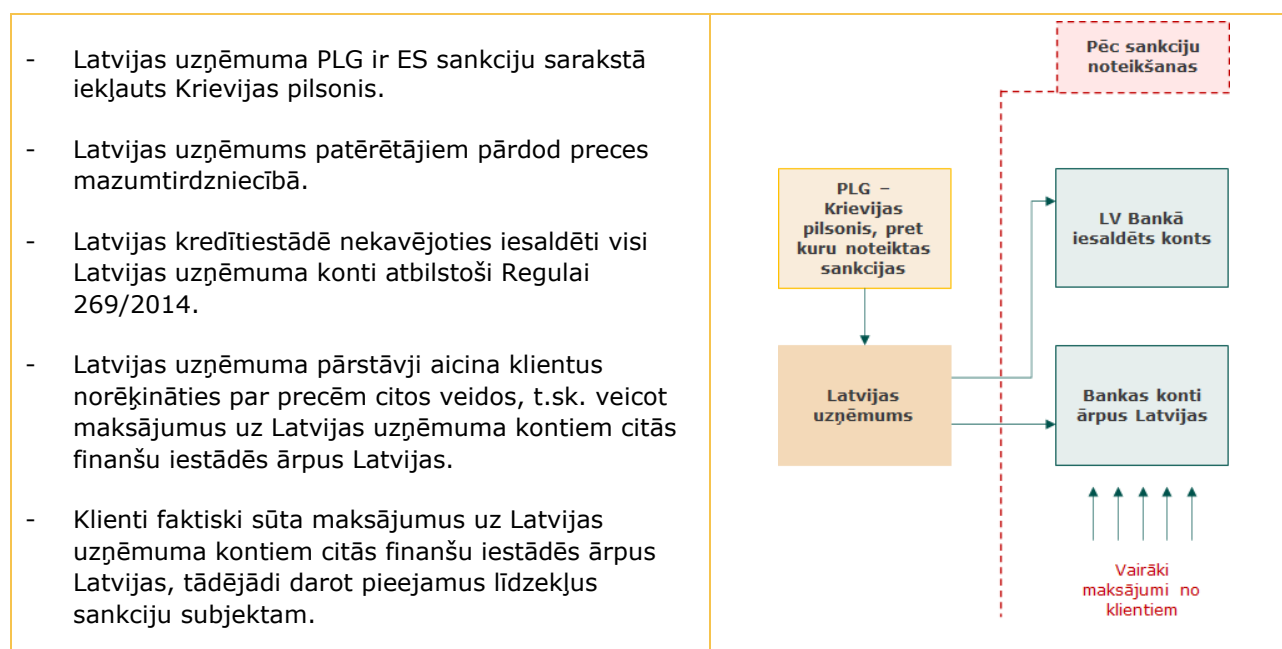
⁴⁴ Būtiski norādīt, ka ES sankciju regulējums noteikts ES tiesību aktos, tāpēc nolūkā nodrošināt atbilstību ir būtiski pārzināt ES tiesību aktos ietvertās prasības.

⁴⁵ 2021. gada 21. decembra Finanšu un kapitāla tirgus komisijas ieteikumi Nr. 169 "Ieteikumi noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas un sankciju riska pārvaldīšanas iekšējās kontroles sistēmas izveidei un klientu izpētei". Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/328819-ieteikumi-noziedzīgi-iegutu-lidzeklu-legalizācijas-un-terorisma-un-proliferācijas-finansēšanas-novēršanas-un-sankciju-riska-parvaldīšanas-iekšējās-kontroles-sistēmas-izveidei-un-klientu-izpētei>

maksājumi, kuriem izsniegta kompetentās iestādes atļauja, vai maksājumi, kuri atbilst regulai un ir izpildāmi bez kompetentās iestādes atļaujas.

Piemērs Nr. 1: finanšu ierobežojumu pārkāpšana

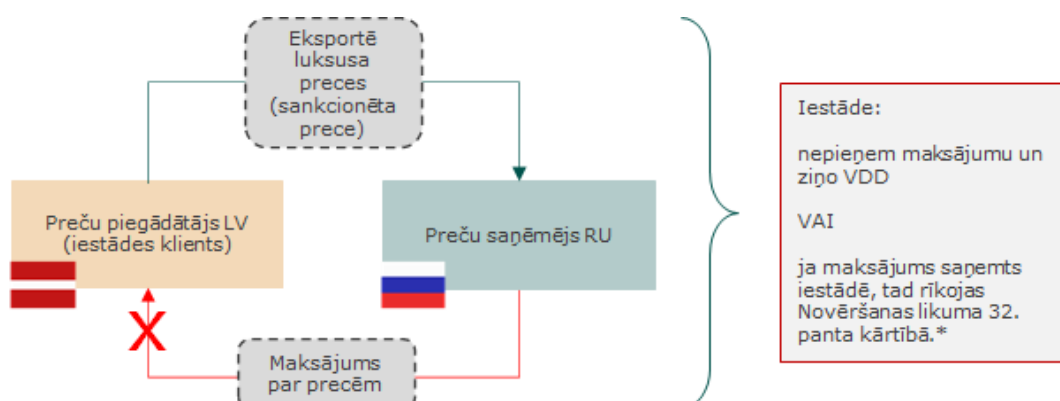

33. Konstatējot darījumā iesaistīto pušu sakritību ar sankciju subjektu un/vai konstatējot sankciju pārkāpumu, kas izriet no darījuma detaļām un pamatojošajiem dokumentiem, iestājas pienākums par to ziņot Valsts drošības dienestam Sankciju likuma 17. panta pirmās daļas noteiktajā kārtībā.

34. Cits starptautisko vai nacionālo sankciju veids ir skaidrots Sankciju likuma 8. pantā, proti, ja attiecībā uz sankciju subjektu noteikts ieroču embargo vai citu preču importa, eksporta, tranzīta vai starpniecības pakalpojumu aizliegums, privāto vai publisko tiesību subjektam ir aizliegts sankciju subjektam pārdot, piegādāt, nodot, eksportēt vai kā citādi atsavināt noteikta veida stratēģiskas nozīmes preces vai citas likumā noteiktās preces vai ļaut piekļūt tām. Šāda veida sankcijas nereti sauc arī par "sektorālajām" sankcijām, jo tās var tikt piemērotas attiecībā uz sankciju subjektu – valsts – konkrētām ekonomikas nozarēm jeb sektoriem. Vienlaikus jānorāda, ka šobrīd ES noteikto sektorālo sankciju tvērums ir daudz plašāks nekā definēts Sankciju likuma 8. pantā, piemēram, ierobežojumi sniegt juridiskos un grāmatvedības pakalpojumus u.c.

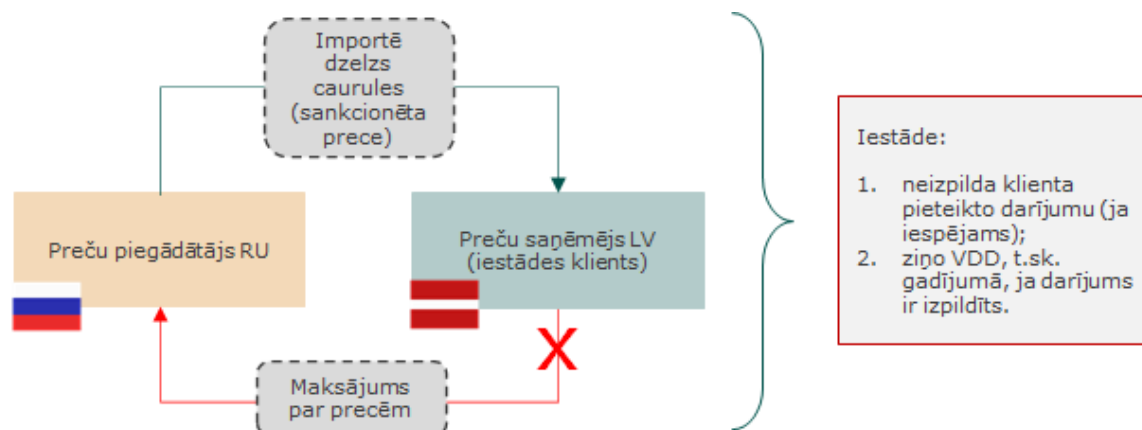
35. Tā piemēram, Regula 833/2014 aizliedz tieši vai netieši importēt attiecīgās regulas XVII pielikumā uzskaitītos dzelzs un tērauda izstrādājumus, ja to izcelsme ir Krievijā, vai tie ir eksportēti no Krievijas. Viens no instrumentiem, kā identificēt sektorālo sankciju pārkāpšanu, ir privāto tiesību subjektu, kas izpilda preču eksporta un importa uzņēmumu maksājumus, ziņojumi. Gadījumos, kad, izrietot no darījuma detaļām un tos pamatojošajiem dokumentiem, rodas pamatotas aizdomas (aizdomu līmeņi skaidroti šo vadlīniju 26. punktā), ka tiek veikta sektorālo sankciju pārkāpšana, par to jāziņo Valsts drošības dienestam Sankciju likuma 17. panta pirmās daļas noteiktajā kārtībā.

Piemērs Nr. 2: sankcionētu preču eksports

*Skatīt šo vadlīniju nodaļu "Atturēšanās no darījuma veikšanas" un 47. punktu.

Piemērs Nr. 3: sankcionētu preču imports

36. Minētajos gadījumos, kad par ziņošanu atbildīgās institūcijas rīcībā ir pietiekami daudz informācija, lai konstatētu faktu, ka iniciēts, plānots, pieteikts, konsultēts, uzsākts, atlikts, veikts vai apstiprināts darījums, kas saskaņā ar piemērojamo sankciju normatīvo regulējumu, nav atļauts un tiek veikts, pārkāpjot starptautiskās vai nacionālās sankcijas, iestājas pienākums par to ziņot Valsts drošības dienestam Sankciju likuma 17. panta pirmās daļas noteiktajā kārtībā, kā arī, ievērojot šo vadlīniju 38. punktā sniegtās VDD rekomendācijas, par ziņojumā iekļaujamo informāciju.
37. Ziņošanas pienākums attiecināms arī uz citu veidu starptautisko vai nacionālo sankciju pārkāpšanu vai tās mēģinājumu, kas uzskaitītas Sankciju likuma 4. pantā (civiltiesiskie ierobežojumi; ieceļošanas ierobežojumi; tūrisma pakalpojumu sniegšanas ierobežojumi).
38. Valsts drošības dienests sniedzis informācijas uzskaitījumu un tvērumu, ko vēlams iekļaut ziņojumā par starptautisko un nacionālo sankciju pārkāpšanu vai tās mēģinājumu (ciktāl informācija ir zināma):

1. Darījuma/maksājuma detaļas:

- datums;
- summa un valūta;
- maksātājs un maksājuma saņēmējs (vārds, uzvārds, personas kods, nosaukums, reģistrācijas numurs, reģistrācijas valsts);
- konta numuri un kredītiestāde, kurā konts atvērts;
- maksājuma detaļas;
- īss apraksts par darījuma/maksājuma būtību.

2. Konstatētais sankciju pārkāpums:

- informācija, fakti un dokumenti, kas norāda uz sankciju pārkāpšanu vai to pazīmēm;
- konkrēta regula un tās panti, kas pārkāpti vai pēc kā konstatēts mēģinājums pārkāpt sankcijas;
- par ziņošanu atbildīgās institūcijas vai ziņotāja izdarītie secinājumi.

3. Rīcība/ veiktās darbības:

- darbības, kas veiktas ar maksājumu – atteikts izpildīt un atgriezts iniciatoram; finanšu līdzekļi iesaldēti; darījums jau ir noticis (t.i. gadījumos, kad sankciju pārkāpums konstatēts pēc maksājuma izpildes);
- normatīvie akti, uz kuru pamata par ziņošanu atbildīgā institūcija vai ziņotājs rīkojās;
- iestādes, kam ziņots par konstatēto starptautisko un nacionālo sankciju pārkāpumu vai mēģinājumu.

4. Pielikumi:

- pievienot darījuma/maksājuma pamatojošos dokumentus;
- pievienot citus dokumentus, kas apstiprina/apliecina ziņojumā minēto/norādīto informāciju, faktus un/vai uz kuru pamata izdarīti ziņojumā minētie secinājumi.

39. Būtiski norādīt, ka, ja par ziņošanu atbildīgā institūcija iesniegusi ziņojumu Valsts drošības dienestam par starptautisko un nacionālo sankciju pārkāpšanu vai tās mēģinājumu, par to Finanšu izlūkošanas dienests nav jāinformē.
40. Tāpat jāvērs uzmanība, ka gadījumos, kad uz darījumu attiecināmi noteikti sankciju izpildes izņēmumi, ko paredz starptautiskās vai nacionālās sankcijas, vai kompetentās institūcijas (piemēram, Latvijas Bankas) vispārējie saskaņojumi vai atsevišķas atļaujas, kas izdotas saskaņā ar sankciju normatīvo regulējumu, ziņojums Valsts drošības dienestam nav sniedzams.

Ziņošana Finanšu izlūkošanas dienestam par aizdomām par starptautisko un nacionālo sankciju apiešanu vai apiešanas mēģinājumu finanšu ierobežojumu izpildē

41. Ziņošanas pienākums ir noteikts Sankciju likuma 17. panta otrajā daļā:

Kompetento institūciju uzraudzībā esošajām personām ir pienākums:

ja ir aizdomas par starptautisko un nacionālo sankciju apiešanu vai apiešanas mēģinājumu finanšu ierobežojumu izpildē, ziņot par to Finanšu izlūkošanas dienestam Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likumā noteiktajā kārtībā.

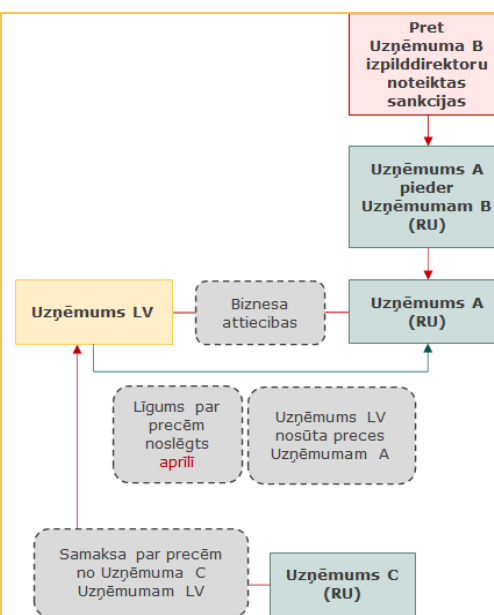
42. Kā aprakstīts šo vadlīniju 29. – 33. punktā, starptautisko vai nacionālo sankciju veids – finanšu ierobežojumi – izpaužas kā līdzekļu un saimniecisko resursu iesaldēšana, piekļuves liegšana tiem un aizliegums darīt pieejamus citus līdzekļus un saimnieciskos resursus. Faktiski tas nozīmē, ka ar personām, attiecībā uz kurām ir noteikti finanšu ierobežojumi, nav izpildāmi nekādi civiltiesiski darījumi (izņemot tos, attiecībā uz kuriem ir sniegti kompetento institūciju saskaņojumi vai, kas ir pieļaujami saskaņā ar sankciju regulējumā noteiktiem izņēmumiem, kam nav nepieciešams saņemt atsevišķu kompetentās iestādes atļauju).

43. Lai gan Latvijas normatīvajā regulējumā nav sniegta jēdziena “sankciju apiešana” definīcija, sankciju apiešanai ir krimināltiesisks raksturs un secīgi ir tādas pašas sekas kā sankciju pārkāpšanai Krimināllikuma 84. panta izpratnē. Kompetentās institūcijas skaidro, kas saprotams ar šo darbību, proti, tas ir darījums vai darbība, kuru rezultātā tiek pārkāptas sankcijas, bet pārkāpumu tiek mēģināts slēpt vai maskēt aiz šķietami legāliem civiltiesiskiem darījumiem, piemēram, iesaistot starpniekus, citas jurisdikcijas u.tml., taču darījuma detaļas un to pamatojošie dokumenti rada aizdomas (aizdomu līmeņi skaidroti šo vadlīniju 26. punktā), ka darījums tiek veikts ar mērķi pārkāpt starptautiskās vai nacionālās sankcijas. Konstatējot šādu darījumu, par ziņošanu atbildīgajām institūcijām ir pienākums ziņot Finanšu izlūkošanas dienestam Sankciju likuma 17. panta otrajā daļā noteiktajā kārtībā.

44. Jāvērš uzmanība, ka nolūkā fiksēt sankciju apiešanas mēģinājumu indikatorus un veicināt vienotas izpratnes veidošanos par sankciju piemērošanu, Finanšu izlūkošanas dienests materiālā “Pret Krieviju noteikto sankciju apiešanas indikatoru”⁴⁶ ir apkopojis indikatorus, kas var liecināt par sankciju apiešanu vai sankciju apiešanas mēģinājumu. Šis indikatoru apkopojums par ziņošanu atbildīgajām institūcijām var kalpot kā palīg līdzeklis šādu darījumu identificēšanā.

Piemērs Nr. 4: finanšu ierobežojumu apiešana

- Latvijas uzņēmums veic darījumus ar Krievijas uzņēmumu A.
- Krievijas uzņēmums A pieder Krievijas uzņēmumam B, kura izpilddirektors to pilnībā kontrolē.
- ES sankcijas pret Krievijas uzņēmuma B izpilddirektoru tiek noteiktas 2022. gada martā.
- Saskaņā ar 2022. gada aprīlī noslēgto līgumu Latvijas uzņēmums nosūta preces Krievijas uzņēmumam A (neatkarīgi no tā vai preces ir sankcionētas).
- Samaksu par preču piegādi veic nesankcionēts Krievijas uzņēmums C. Latvijas uzņēmums saņem samaksu EUR 75 000 apmērā par preču piegādi savā kontā Latvijas kredītiestādē.

⁴⁶ Materiāls “Pret Krieviju noteikto sankciju apiešanas indikatoru”. Pieejams: https://fid.gov.lv/uploads/files/2022/Pret_Krieviju_noteikto_sankciju_apiesanas_indikatori.pdf

45. Ziņojot Finanšu izlūkošanas dienestam par starptautisko un nacionālo sankciju apiešanu vai tās mēģinājumu, aicinām ņemt vērā šo vadlīniju ieteikumus, kurās skaidrots normatīvajā regulējumā noteiktais pienākums, sniegti praktiski padomi un analizēti ziņojumu piemēri. Atgādinām, ka, sniedzot ziņojumu par starptautisko un nacionālo sankciju apiešanu vai tās mēģinājumu Finanšu izlūkošanas dienesta Finanšu izlūkošanas datu saņemšanas un analīzes sistēmā goAML, kā vienu no ziņojuma pazīmēm nepieciešams atzīmēt pazīmi "ATPF" (TF,PF, sankciju apiešana).

Ziņošana Finanšu izlūkošanas dienestam citos gadījumos

46. Praksē iespējami gadījumi, kad par ziņošanu atbildīgajām institūcijām nav radusies pilnīga pārliecība (pamatotas aizdomas), ka darījums tiek veikts starptautisko un nacionālo sankciju pārkāpšanas vai tās mēģinājuma nolūkā (atbilstošā ziņošanas kārtība aprakstīta šo vadlīniju 27. – 40. punktā), taču pastāv aizdomas. Šādos gadījumos par to jāziņo Finanšu izlūkošanas dienestam Novēršanas likuma 31.⁴ panta otrās daļas noteiktajā kārtībā. Jānorāda, ka aizdomu līmeņi skaidroti šo vadlīniju 26. punktā.

Piemērs Nr. 5: sektorālo sankciju apiešana

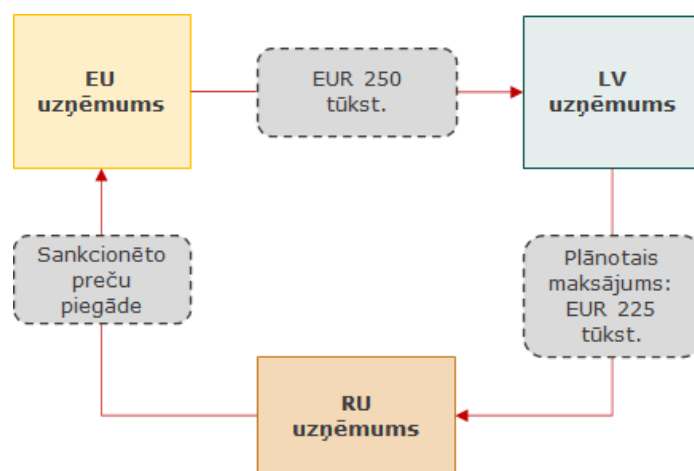
Latvijas uzņēmums (konts atvērts Latvijas kredītiestādē) saņēma maksājumu EUR 250 tūkst. apmērā no ES uzņēmuma (konts atvērts ES kredītiestādē).

ES uzņēmums saņēmis preces, kas iekļautas Regula Nr. 833/2014 XVII pielikumā, no Krievijas uzņēmuma, pret kuru nav noteiktas sankcijas.

LV uzņēmums mēģina pārskaitīt naudas līdzekļus EUR 225 tūkst. apmērā Krievijas uzņēmumam, pret kuru nav noteiktas sankcijas.

Kredītiestādes rīcībā ir šāda informācija:

- LV uzņēmums, iespējams, darbojas kā starpnieks, lai nokārtotu ES uzņēmuma saistības pret Krievijas uzņēmumu, pret kuru nav noteiktas sankcijas.
- Latvijas uzņēmums sniedz nepatiesu informāciju Latvijas kredītiestādei, kurā atvērts konts.
- Preču piegāde no Krievijas ES uzņēmumam skaidrojama ar iespējamu «iepriekšēju līgumsaistību esamību».⁴⁷

47. Savukārt gadījumos, kad Novēršanas likuma subjektam rodas pamatotas aizdomas (aizdomu līmeņi skaidroti šo vadlīniju 26. punktā), ka darījumā iesaistītie līdzekļi ir tieši vai netieši iegūti noziedzīga nodarījuma rezultātā (skatīt Piemēru Nr. 2), Novēršanas likuma subjekts var pieņemt lēmumu atturēties no darījuma veikšanas un ziņot par to Finanšu izlūkošanas dienestam Novēršanas likuma 32. panta noteiktajā kārtībā, kā arī ievērojot šajās vadlīnijās sniegtos ieteikumus.

⁴⁷ Materiāls "Pret Krieviju noteikto sankciju apiešanas indikatori", indikators Nr. 2.8. Pieejams: https://fid.gov.lv/uploads/files/2022/Pret_Krieviju_noteikto_sankciju_apiešanas_indikatori.pdf

Citi jautājumi

48. Bez Sankciju likuma 17. pantā noteiktā ziņošanas pienākuma Latvijas Bankas uzraudzībā esošām personām ir saistoši arī Finanšu un kapitāla tirgus komisijas normatīvie noteikumi Nr. 126, kuru 14.4. punktā noteikts pienākums nekavējoties, bet ne vēlāk kā nākamajā darba dienā ziņot Latvijas Bankai par konstatētu sankciju pārkāpumu, tostarp to apiešanu vai tās mēģinājumu, kā arī par kompetentajām valsts institūcijām (Valsts drošības dienestam vai Finanšu izlūkošanas dienestam) sniegtajiem ziņojumiem.⁴⁸
49. Ziņošanas pienākums par starptautisko un nacionālo sankciju pārkāpšanu vai apiešanu (un to mēģinājumu) attiecas uz kompetento institūciju, kas uzskaitītas Sankciju likuma 13. pantā, uzraudzībā esošajām personām, kā arī Novēršanas likuma 3. pantā noteiktajiem Novēršanas likuma subjektiem. Tāpat pienākums ziņot gulstas uz Novēršanas likuma 3.¹ pantā minētajām personām.

---

⁴⁸ 2020. gada 11. augusta Finanšu un kapitāla tirgus komisijas normatīvie noteikumi Nr. 126 "Sankciju riska pārvaldīšanas normatīvie noteikumi". Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/316774-sankciju-riska-parvaldisanas-normativie-noteikumi>

Ziņošanas kārtība par ES dalībvalstu vai NATO dalībvalstu noteikto sankciju apiešanu un pārkāpšanu

50. ES vai NATO dalībvalsts noteiktas sankcijas ir sankcijas, ko vienpusējā kārtībā nosaka konkrētas ES vai NATO dalībvalstis atbilstoši attiecīgo valstu normatīvajiem aktiem. Pamatojoties uz Sankciju likuma 1. pantu, ES vai NATO dalībvalstu, t.sk. OFAC, noteiktās sankcijas nav tieši piemērojamas vai ieviestas Latvijā. Attiecīgi Sankciju likuma 17. panta noteiktais ziņošanas pienākums nav attiecināms uz ES vai NATO dalībvalstu, t.sk. OFAC, noteiktajām sankcijām, proti, ne Valsts drošības dienestam, ne Finanšu izlūkošanas dienestam nav sniedzams ziņojums par ES vai NATO dalībvalsts noteikto sankciju pārkāpšanu vai apiešanu.
51. Fakts, ka pret personu noteiktas OFAC sankcijas, pats par sevi nav iesmels ziņot Finanšu izlūkošanas dienestam, tomēr tas var būt kā paaugstināta riska indikators, ko nepieciešams vērtēt kontekstā ar citu informāciju par konkrēto darījumu. Finanšu izlūkošanas dienesta tīmekļa vietnē tiek publicēti tipoloģiju un indikatoru materiāli ar mērķi palīdzēt Novēršanas likuma subjektiem klienta darījumu izvērtēšanā, uzsverot uz pazīmēm, kurām būtu pievēršama uzmanība.
52. Vienlaikus jāuzsver, ka, ja Novēršanas likuma subjekts konstatē, ka darījumu veic persona, kuras identifikācijas dati ir ievietoti OFAC sarakstā ar atzīmēm par TF vai PF, norādāms, ka ir nepieciešams atturēties no darījuma, kā arī iesniegt ziņojumu par aizdomīgu darījumu Finanšu izlūkošanas dienestam Novēršanas likuma 31.⁴ panta kārtībā.
53. Būtiski norādīt, ka Latvijas Bankas uzraudzībā esošām personām, atbilstoši šo vadlīniju 48. punktā norādītajai kārtībai, ir pienākums ziņot Latvijas Bankai par ES vai NATO dalībvalsts noteikto sankciju ar būtisku ietekmi uz iestādi vai finanšu un kapitāla tirgus interesēm apiešanas un pārkāpšanas gadījumiem (vai mēģinājumiem).

Ziņojuma sniegšana par aizdomīgu darījumu, kas saistīts ar krāpšanu

54. Ņemot vērā, ka pasaulē un arī Latvijā paplašinās pakalpojumu attālināta pieejamība un digitālo rīku aktīvāka izmantošana, arī krāpnieku aktivitāte digitālajā vidē pieaug. Finanšu nozares asociācija publicētajā infografikā norādījusi, ka 2021. gadā izkrāpto līdzekļu apmērs četru lielāko Latvijas kredītiestāžu klientiem bija vairāk nekā 11 miljoni eiro, bet 2022. gadā vairāk nekā 12 miljoni eiro.⁴⁹
55. Latvijā periodiski tiek konstatēti kampaņveidīgi krāpšanu uzbrukumi, kas vienlaikus vērsti pret ievērojamu personu loku. Ņemot vērā, ka kredītiestādēm kā Novēršanas likuma subjektiem saskaņā ar Novēršanas likuma 31.⁴ pantu ir pienākums nekavējoties ziņot Finanšu izlūkošanas dienestam par katru aizdomīgu darījumu, t.sk. par līdzekļiem, kas rada aizdomas, ka tie tieši vai netieši iegūti noziedzīga nodarījuma rezultātā, ziņošanai par daudzskaitlīgiem krāpšanu gadījumiem un tālākai ziņojumu virzībai tiek novirzīts ievērojams administratīvais resurss gan no Novēršanas likuma subjektu, gan Finanšu izlūkošanas dienesta puses.
56. Ziņojumi par krāpšanu digitālā vidē un ar to saistīto NILL Finanšu izlūkošanas dienestā galvenokārt tiek saņemti no ziņotājiestādēm, kuru klienti ir kļuvuši par krāpšanas upuriem vai naudas mūļiem. Gadījumos, kur ziņotājiestādes klients ir kļuvis par telefonkrāpšanas un investīciju krāpšanas upuri, šo krāpšanu specifikas dēļ virknē gadījumu informācijas ieguves iespējas attiecībā uz noziedzīgā nodarījuma veicējiem ir ierobežotas. Attiecīgi Finanšu izlūkošanas dienestā tiek saņemti ziņojumi, kuriem atsevišķi ir zema tālākās virzības perspektīva.
57. Lai attiecībā uz ziņošanu par aizdomīgiem darījumiem, kas saistīti ar krāpšanu, ieviestu riskos balstītu pieeju un veicinātu efektīvu NILL, TF un PF novēršanas sistēmas darbību, Finanšu izlūkošanas dienests diskusiju gaitā ar privātā sektora pārstāvjiem izstrādājis vadlīnijas ziņošanas kārtībai par aizdomīgiem darījumiem, kas saistīti ar krāpšanu, kur izkrāpto līdzekļu kopsumma nesasniedz Krimināllikumā noteikto lielu apmēru.⁵⁰ Gadījumā, kad izkrāpto līdzekļu kopsumma sasniedz Krimināllikumā noteikto lielu apmēru, ziņojums par aizdomīgu darījumu Finanšu izlūkošanas dienestam sniedzams Novēršanas likumā noteiktajā kārtībā, t.sk. ievērojot šajās vadlīnijās sniegtos ieteikumus.
58. Jaunajai ziņošanas kārtībai paredzēts pārejas periods no vadlīniju publicēšanas Finanšu izlūkošanas dienesta tīmekļa vietnē līdz tās **stājas spēkā 2023. gada 1. aprīlī**. Vadlīnijas attiecībā uz ziņošanu par krāpšanu paredzētas, lai t.sk. atvieglotu Novēršanas likuma subjektu un Finanšu izlūkošanas dienesta darbu. Ja ziņotājiestādes identificēto krāpšanu gadījumu skaits nav daudzskaitlīgs vai pastāv citi apsvērumi kāpēc jaunā ziņošanas kārtība sarežģa ziņotājiestādes darbu, ziņojumus par krāpšanas gadījumiem arī pēc 2023. gada 1. aprīļa iespējams turpināt iesniegt atsevišķi.

Nolūkā ievērot normatīvā regulējuma prasības un stiprināt riskos balstītu pieeju, ziņošana par aizdomīgiem darījumiem, kas saistīti ar krāpšanu, tiks efektīvizēta, izmantojot divus galvenos virzienus:

- 1) **informācijas grupēšana vienā ziņojumā.** Atbilstoši iespējām Novēršanas likuma subjekts veic padziļinātu analīzi nolūkā identificēt t.s. "naudas mūļu" tīklus, kuri strādā vienas organizētas grupas ietvaros, kā arī identificēt krāpšanas upurus, kuriem līdzekļus izkrāpis viens noziedznieks vai organizēta grupa;
- 2) gadījumos, kur ziņojumā iekļaujamās informācijas apjoms par noziedzīgā nodarījuma veicēju ir neeksistējošs vai zems, darījumi tiek uzkrāti un **ziņoti Finanšu izlūkošanas dienestam periodiski** (vienu reizi mēnesī).

59. Vienlaikus zemāk uzskaitītie gadījumi uzskatāmi par prioritāriem un tajos ziņojums par aizdomīgu darījumu sniedzams Novēršanas likumā noteiktajā "standarta" kārtībā:

⁴⁹ Krāpšanas gadījumu statistika. Pieejams: https://www.financelatvia.eu/wp-content/uploads/2022/04/Krapsanas_gadijumu_statistika.pdf, https://www.financelatvia.eu/wp-content/uploads/2023/01/Krapsanas_gadijumu_statistika_2022.pdf.

⁵⁰ Atbilstoši likuma "Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību" 20. pantam, atbildība par Krimināllikumā paredzēto noziegumu, kas izdarīts lielā apmērā, iestājas, ja nozieguma priekšmeta kopējā vērtība nodarījuma izdarīšanas brīdī nav bijusi mazāka par piecdesmit tai laikā Latvijas Republikā noteikto minimālo mēnešalgu kopsummu. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/50539-par-kriminallikuma-speka-stasanas-un-piemerosanas-kartibu>.

- 59.1. kredītiestādei ir aizdomas, ka tās klients ir naudas mūlis.⁵¹ Vienlaikus pēc iespējām nepieciešams veikt padziļinātu analīzi nolūkā identificēt t.s. naudas mūļu tīklus un šāda tīkla identifikācijas gadījumā jāsniedz viens ziņojums;
- 59.2. kredītiestādei ir aizdomas, ka vairāki kredītiestādes klienti ir kļuvuši par krāpšanas upuriem, kuras īstenotāji ir viens noziedznieks vai organizētās noziedzības grupējums. Šādā gadījumā (piemēram, ja vairāki klienti kļuvuši par upuri vienai un tai pašai krāpnieciskai mājaslapai) iesniedzams viens ziņojums par vairākiem aizdomīgiem darījumiem;
- 59.3. kredītiestādes klients (vai vairāki klienti vienas shēmas ietvaros) ir kļuvis par krāpšanas upuri un kredītiestādes rīcībā ir papildus informācija, kas var būt noderīga krāpnieku identificēšanai (piemēram, potenciālā krāpnieka fotoattēls; personu identificējoša informācija, kas saistīta ar krāpniecisku mājaslapu; u.tml.);
- 59.4. kredītiestāde atturas no darījuma veikšanas atbilstoši Novēršanas likuma 32. pantam.
60. Periodisko ziņošanu par uzkrātajiem krāpšanas darījumiem reizi mēnesī iespējams veikt divos veidos:
- 60.1. Sniegt vienu ziņojumu par aizdomīgiem darījumiem (STR). Finanšu izlūkošanas datu saņemšanas un analīzes sistēmā goAML jāaugšupielādē konkrētā mēneša atbilstošie darījumi. Laukā "Transakcijas apraksts" vai apkopotā veidā ziņojuma pielikumā jānorāda kredītiestādes rīcībā esošā informācija par krāpšanas veidu, vai klients ir vērsies ar iesniegumu Valsts Policijā, kā arī iesaistītās mājaslapas, telefona numuri un cita noderīga informācija.
- 60.2. Ja automātiska darījumu pārnese no kredītiestādes sistēmas uz Finanšu izlūkošanas datu saņemšanas un analīzes sistēmu nav iespējama, ziņojumu var iesniegt kā ziņojumu par aizdomīgu aktivitāti (SAR). Sniedzot šo ziņojumu par aizdomīgu aktivitāti laukā "Personas" jāpievieno iespējamie noziedzīgā nodarījuma īstenotāji, piemēram, naudas mūļi, iespējamie krāpnieki. Informācija par konkrētā mēneša atbilstošajiem darījumiem jāpievieno pielikumā *Microsoft Excel* formātā. Informācija par krāpšanas upuri nav jāpievieno ziņojumam par aizdomīgu aktivitāti. Pielikumā jāiekļauj vismaz sekojošā informācija:
- 60.2.1. informācija par darījumu - darījuma datums, summa, valūta, darījuma veids;
- 60.2.2. informācija par darījuma pusēm – fiziskām personām vārds, uzvārds, personas kods / dzimšanas datums, pases valsts, konts, bankas SWIFT numurs, juridiskām personām nosaukums, reģistrācijas numurs, reģistrācijas valsts, konts, bankas SWIFT numurs;
- 60.2.3. noderīga informācija par krāpšanas gadījumu (ja tāda ir pieejama) – krāpšanas veids, vai klients ir vērsies ar iesniegumu Valsts Policijā, iesaistītās mājaslapas, telefona numuri un cita noderīga informācija.

⁵¹ Praksē ir identificētas situācijas, kur noziedznieki ar viltu ieguvuši pieejas informāciju ziņotājiestādes klienta kontam un reizē veic gan krāpšanu, gan arī izmanto minēto kontu NILL. Attiecīgi klients reizē ir gan krāpšanas upuris, gan t.s. "aklais naudas mūlis". Ja ziņotājiestāde ir veikusi padziļinātu izpēti un ieguvusi pārliecību, ka klients ir t.s. "aklais naudas mūlis", šo gadījumu var ziņot apkopotā veidā ar citiem krāpšanu upuru gadījumiem periodiski, reizi mēnesī.

Izmantoto saīsinājumu saraksts

ANO	Apvienoto Nāciju Organizācija
ES	Eiropas Savienība
FATF	Finanšu darījumu darba grupa (<i>Financial Action Task Force</i>)
Kompetentās iestādes	Izmeklēšanas iestādes, prokuratūra, tiesa, operatīvās darbības subjekti, uzraudzības un kontroles institūcijas un citas institūcijas, ja, pēc Finanšu izlūkošanas dienesta ieskata, šo informāciju attiecīgās institūcijas var izmantot tām normatīvajos aktos noteikto uzdevumu veikšanai.
NATO	Ziemeļatlantijas Līguma organizācija
NILL	Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija
Novēršanas likums	Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likums
OFAC	Amerikas Savienoto Valstu Valsts kases departamenta Ārvalstu kapitāla kontroles birojs
PF	Proliferācijas finansēšana
PLG	Patiesais labuma guvējs
PNP	Politiski nozīmīga persona
Regula 269/2014	Padomes Regula (ES) Nr. 269/2014 (2014. gada 17. marts) par ierobežojošiem pasākumiem attiecībā uz darbībām, ar ko tiek grauta vai apdraudēta Ukrainas teritoriālā integritāte, suverenitāte un neatkarība
Regula 833/2014	Padomes Regula (ES) Nr. 833/2014 (2014. gada 31. jūlijs) par ierobežojošiem pasākumiem saistībā ar Krievijas darbībām, kas destabilizē situāciju Ukrainā
Sankciju likums	Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likums
TF	Terorisma finansēšana